УзССР Давлат китоб палатаси

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 207 (8. 405) ◆ 1993 йил 22 ноябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

ЎЗБЕКИСТОН—БУЮК БРИТАНИЯ: ҲАМКОРЛИК ҚИРРАЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ БУЮК БРИТАНИЯГА САФАРИГА ДОИР

БУГУН Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Буюк Британияга ташрифи бошланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Буюк Британия Бош вазири жаноб Ж. Мейжорнинг таклифига биноан иккала давлат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини янада тараққий эттириш доирасида 22—25 ноябрь кунлари Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигига бўладиган бу амалий ташрифи чоғида ҳар икки давлатнинг ўзаро манфаатли ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришга қаратилган бир қанча битим ва шартномалар имзоланиши кутилмоқда. Ушбу тарихий сафарга ҳар икки давлатда катта умидлар боғланмоқда.

Пол БЕРН:

ТАШРИФДАН УМИДИМИЗ КАТТА

Жаноб Пол Берн Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси сифатида республикамиз Президентига ишонч ёрлиғи топширганига атиги бир неча кун бўлди. Мазкур муҳим воқеа Ислом Каримовнинг Буюк Британияга расмий сафари арафасида содир бўлгани бежиз эмас. Зеро, бу Ўзбекистон ва Буюк Британиянинг ўзаро муносабатларини янги поғонага кўтариш ниятида эканлигининг ифодаси.

Тарихий сафар арафасида элчи жаноблари билан суҳбатлашар эканмиз, дастлаб уни масъулиятли лавозим билан қутладик. Сафарга тайёргарлик қандай бораётгани, ундан қандай натижалар кутилаётгани билан қизиқдик.

— Ўзбекистон Президентининг Буюк Британияга сафари бироз кейинроққа мўлжалланган эди. Бироқ, тақдир инояти билан ташрифни шу йилнинг 22—25 ноябрида амалга ошириш имконияти пайдо бўлди. Мен аввало, Буюк Британия ва Ўзбекистон алоқалари муттасил ривожланиб бораётганлигини таъкидлашни истар эдим.

Президент Ислом Каримовнинг мамлакатимизга сафари самарали бўлиши кутилмоқда. Чунки, қисқа муддат ичида қизғин тайёргарлик ишлари амалга оширилди. Айни пайтда Ўзбекистон Республикаси билан Буюк Британия ўртасида давлатлараро алоқалар принциплари тўғрисидаги қўшма декларация, иқтисодий ҳамкорлик ҳақида, икки мамлакат ҳукуматлари ўртасида сармояларни ўзаро рағбатлантириш ва ҳимоя қилиш хусусидаги битимлар имзолашга тайёрлаб қўйилди. Шу кунларда ҳаво йўллари соҳасида ҳамкорлик қилиш имконини берадиган битим устида ишлар олиб борилмоқда.

Ўйлайманки, мамлакатларимиз халқлари манфаатларига хизмат қиладиган ушбу муҳим ҳужжатлар ўзаро ҳамкорлик учун янги уфқлар очади.

— Ўзбекистон — Буюк Британия ҳамкорлигининг муҳим йўналишлари нималардан иборат?

— Ҳамкорликнинг уч йўналишини таъкидлаш лозим деб ўйлайман. Биринчиси — ишбилармонлик ва тижорий йўналиш. Хабарингиз бор, ҳозирги кунда Ўзбекистонда Буюк Британиянинг бир қанча компаниялари, банклари вакиллари фаолият кўрсатмоқда. Улар пахтани қайта ишлаш, банк тизимларини такомиллаштиришда ҳамкорлик қилмоқда. Пахта савдоси билан машғул бўлган «Релли Бразерс», тоғ-кон қазилмалари билан шуғулланувчи «Лонро», тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Бритиш Американ Тобако» ҳамда самолётлар ишлаб чиқарувчи «Бритиш Аэрспейс» фирма ва компаниялари шулар жумласидандир. Ташриф чоғида имзоланадиган ҳужжатлар Ўзбекистонга сармоя киритиш ниятида бўлган фирма ва компаниялар сафини янада кенгайтириш имкониятини яратишига ишончим комил.

Буюк Британия собиқ СССР таркибида вужудга келган ёш мустақил республикаларга, жумладан, Ўзбекистонга техникавий ёрдам кўрсатиш дастурига эга. Ана шу дастур асосида амалга ошириладиган ишларни ҳамкорлигимизнинг иккинчи — техник-иқтисодий йўналиши дейиш мумкин. Ҳисобчилар банк кадрларини тайёрлашда кўмаклашиш, уларни ғарб банклари иш услублари билан таништириш шу дастур асосида амалга ошириладиган тадбирлардандир.

Маданий ҳамкорлик ўзаро фаолиятимизнинг учинчи йўналиши ҳисобланади. Мамлакатимизда бу ишлар билан Британия кенгаши шуғулланади. Афсуски, Британия кенгаши ҳалигача Ўзбекистон ҳақида тўлиқ тасаввурга эга эмас. Ҳозиргача Ўзбекистон билан маданий алоқаларни ривожлантириш ишлари кенгашнинг Анқарадаги ва Москвадаги ваколатхоналари орқали амалга оширилмоқда. Келажакда, Британия кенгаши Ўзбекистонда ваколатхонасига эга бўлгач, бу соҳадаги ишларимиз юришиб кетади.

— Элчихона Ўзбекистон ва Буюк Британия ўртасидаги маданий алоқаларни ривожлантириш учун қандай ишларни режалаштирмоқда?

— Британия кенгашининг Анқарадаги ваколатхонаси Ўзбекистонда инглиз тилини ўрганишнинг замонавий услубларини татбиқ этишда масъул. Бу борада талай ишлар қилинди. Яқинда қарийб ўн кишидан иборат делегация Ўзбекистонга ташриф буюрди. Улар Тошкентда, Самарқандда, Андижон ва Бухорода бўлдилар, ўқув юртларида ўқитувчилар, талабалар билан учрашдилар. Ўз тажрибаларини баҳам кўрдилар. Январь ойида шу каби яна бир делегация келиши кутилмоқда. Биз тил ўрганишда замонавий адабиётлар, техника воситалари билан кўмаклашишни режалаштирганмиз.

Яқинда Тошкентда бўлиб ўтган халқаро театрлар фестивалида мамлакатимиздаги икки театрдан вакиллар иштирок этди. Умид қиламизки, бундан буён бўладиган тадбирларда Буюк Британиядан кўпроқ театрлар ташриф буюради. Чунки, биз энди элчихонамиз ходимлари билан бу ишларда кўмаклашамиз. Қолаверса, Ислом Каримовнинг мамлакатимизга ташрифи маданий алоқаларимизни ҳам янги, юксак босқичга кўтаришидан умидвормиз. Сўзимнинг ниҳоясида бозор иқтисодиётига асосланган янги муносабатларга ўтилаётган ҳозирги мураккаб даврда Ўзбекистон халқига омад ва бахт тилайман.

Амирқул КАРИМ суҳбатлашди.

(УзА).

КОРХОНА ТАРИХИ МУЗЕЙИ

ҲОЗИР Тошкент шаҳар юк ташиш транспорти концерни ихтиёрида ўндан ортиқ корхона мавжуд. Ана шу автожамланмалар орасида ёнилғи ва юк ташишга ихтисослашган 2505-корхона алоҳида ажралиб туради.

Мазкур автожамланма иш бошлаганига ўттиз йил бўлди. Бугунги кунда корхона катта хўжаликни ташкил қилади. Жамланма 245 та ёнилғи, юк ташийдиган машинага эга. Меҳнат аҳли ойлик режаларни ортиғи билан адо этиб келмоқда. Кейинги ойлар топшириғи ҳам кўнгилдагидек адо этилди. Кўплаб иқтисодий фойда кўрилди. Умуман, йил мобайнида 30 миллион сўмликка яқин фойда олинди. Автожамланмада қўшимча даромадни қўлга киритиш мақсадида дурадгорлик цехи очилди. Унда бўш вақтида дурадгорлик билан шуғулланаётган ҳайдовчиларни ҳам учратиш мумкин. Бу ерда диван, шкаф ва шу каби мебеллар тайёрлаш йўлга қўйилди.

Корхонада компьютер хизматидан ҳам кенг фойдаланилмоқда. Ҳозир жамланмада ўнга яқин компьютер қурилмаси бор. Эндиликда барча ҳисоб-китоб ишлари «ақл»ли машиналар ёрдамида бажарилмоқда. Бу ва шунга ўхшаш ютуқларни тарғиб этиш мақсадида корхона тарихи музейини очишга қарор қилинди. Бундан ташқари автожамланма тарихи саҳифаларини ўзида акс эттирувчи кўплаб фотосуратлар ҳам олинди. Ҳар бири корхона тараққиётини кўрсатувчи бу суратлар «Шонли йўл» альбомида жамланди.

Алишер АЗИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ МАТБУОТ ШЎЪБАСИНИНГ ХАБАРИ

Матбуотда хабар қилинганидек, М. Маликов Ўзбекистон Республикасининг АҚШдаги фавқулодда ва мухтор элчиси лавозимидан озод этилиб, республикага чақириб олинган эди. Унинг қобилият ва имконияти Ўзбекистон — Америка муносабатлари ривожи тақозоси даражасидаги вазифа ва талабларга жавоб бера олмагани учун шундай қилинган эди. Шу йил 8 ноябрь куни М. Маликовга республика давлат назорати комитетида масъул вазифа таклиф этилди.

Аммо, АҚШнинг Тошкентдаги элчихонаси маълумотига кўра, у орадан бир оз вақт ўтгач, Вашингтонда пайдо бўлиб қолган. М. Маликов хорижга чиқиш учун ҳужжат расмийлаштиришнинг барча мамлакатларда жорий этилган тартибини бузиб, эски хизмат ҳужжатларидан фойдаланган ҳолда яширин тарзда АҚШга жўнаб кетган.

Ҳозирги пайтда тегишли ташкилотлар ўрганаётган далил ва ҳужжатлар билан дастлабки танишув шуни кўрсатадики, М. Маликов элчихонанинг дипломатик ва молиявий-хўжалик фаолиятида жиддий қонунбузарликларга йўл қўйган, давлат валюта маблағларини ўзлаштириш мақсадида лавозимини суиистеъмол қилган, қонуний молиявий имкониятлари тақозо этмагани ҳолда бойваччаларча яшаган. Унга қимматбаҳо шахсий совғалар берилгани ҳақида ҳам маълумотлар бор.

АҚШнинг Тошкентдаги элчихонаси маълумотига кўра, М. Маликов шу йил 15 ноябрь куни Америка Қўшма Штатларининг муҳожирлар масаласи билан шуғулланувчи идораларига бошпана сўраб мурожаат қилган.

** Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳри маданияти кунлари якунланди*

ДЎСТЛАРИМИЗ ҲУЗУРИДАГИ УНУТИЛМАС УЧРАШУВЛАР

ҲА, Қорақалпоғистон Республикасида шу йил 17—20 ноябрь кунлари бўлиб ўтган Тошкент шаҳри маданияти кунлари ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ўртасидаги азалий дўстлик ва қардошлик солномасига яна бир зарҳал саҳифалар битди. Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков бошчилигидаги маданият кунлари қатнашчилари қорақалпоқ диёридаги бири-биридан мазмунли ва мароқли учрашувларнинг шоҳиди бўлдилар. Ҳамма ерда Тошкентдан борган азиз меҳмонларни очиқ чеҳра ва самимийлик билан кутиб олдилар. Ёзувчи ва шоирлар, фан ва маданият намояндалари, санъаткорлар, маҳалла вакиллари, ишчи ва хизматчилар билан ўзаро мулоқот пайтида азалий қардошлик алоқалари ҳақида дилдан суҳбатлар бўлди. Тошкент шаҳри маданияти кунлари қатнашчилари Қорақалпоғистоннинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар, дала меҳнаткашлари ҳузурига бордилар, Орол бўйи зонасидаги экологик вазият билан танишдилар. Улар уч гуруҳга бўлиниб, республиканинг турли туманлари меҳнаткашлари билан учрашдилар. Тошкентдан борган санъаткорларнинг ҳар бир чиқиши мезбонлар қалбига бир олам қувонч бағишлади. Бир сўз билан айтганда Қорақалпоғистон Республикасида зўр муваффақият билан ўтган Тошкент шаҳри маданияти кунлари бир умрга ёдда қоладиган бўлди, у қорақалпоқ ва ўзбек халқлари дўстлиги ва қардошлигининг ажойиб рамзига айланди.

20 ноябрь куни Тошкент шаҳри маданияти кунларининг тантанали ёпилиш маросимида сўзга чиққанлар ҳам ана шу сўзларни алоҳида таъкидладилар. Ушбу тантанали ёпилиш маросими Тошкент шаҳри билан Қорақалпоғистон Республикаси санъат усталарининг байрам концерти билан якунланди. Мустақил Ўзбекистонимиз қабул қилган Конституциянинг бир йиллиги шонли байрами арафасида ўтказилган бу қардошлик маданият байрами ҳар бир кишининг қалбидан чуқур жой олди.

Кеча Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков бошчилигидаги Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳри маданияти кунлари қатнашчилари Нукусдан пойтахтимизга қайтиб келишди.

◎ Қорақалпоғистон Республикасида ўтган Тошкент шаҳри маданияти кунларига бағишланган ҳисоботни газетамизнинг навбатдаги сонларидан бирида ўқийсиз.

** Долзарб мавзу*

ОҚ ЙЎЛ, СЎМ-КУПОН!

15 ноябрь — Ўзбекистоннинг мустақиллик, хусусан, иқтисодий мустақиллик йўлида муҳим, масъулиятли қадам ташлаган куни сифатида тарихга киради...

...Биз рубль маконида қолишга жуда кўп ҳаракат қилдик. Ўзбекистон бозорига Россия пулининг оқиб келиши бошланганидан бери, аввал Қирғизистон, кейин Туркманистон ўз миллий пулини жорий қилганидан сўнг бу жараён кучайгандан кучайиб борса-да, чидадик. Иқтисодий алоқаларни узиб бўлмаслигини яхши англаганимиз туфайли чидадик...

Тўғрисини айтсам, мен ҳам кўпчилик қатори, нега шу пайтгача ўз пулимизга ўтмаётганимизнинг сабабини тушунмасдим. Иқтисодий жиҳатдан заифроқ республикалар ўтяпти-ку, нега биз ўтмаймиз, деб ҳайрон бўлардим. Президентимиз ёзда, Олий Кенгаш сессиясида шу масала тўғрисида алоҳида маъруза қилганидан кейин, иқтисодиётдан унчалик хабардор бўлмаган мендай одам ҳам тушундимки, миллий пулни жорий этиш — пул босиб чиқаришдангина иборат эмас, унинг сизу биз билмайдиган минглаб муаммолари бор экан.

Орада нималар бўлмади. Россия билан музокаралар олиб борилди. Россия Президенти Ельцин рубль маконини сақлаб қолиш хусусида Каримов ва Назарбоев билан, кейин бошқа мамлакатлар раҳбарлари билан шартномаларга имзо чекди. Июль ойида 1993 йилги пул жорий қилинганидан кейин сизларни ҳам бу пул билан таъминлаймиз, деб ваъда берди... бироқ, охир-оқибатда нима бўлганини бугун ҳамма кўриб турибди.

«Камтар доҳий»миз Брежнев ўнгу сўлдаги ордену мукофотларни олиб кўксига ёпиштиришга одатланганидек, Ельцин ҳам дуч келган жойга имзо чекиб кетаверишни канда қилмас, Президентнинг ҳар бир сўзи, ҳар имзоси қонун даражасида бўлиб, унга барча, биринчи галда Президентнинг ўзи риоя этиши лозимлиги тўғрисида ўйлаб ўтирмас экан чоғи.

Майли, Россия нима қилади, қайси йўлдан боради, қандай яшайди — ўзи билади. Бу гаплар катта бир мамлакат раҳбариятининг бебурдлигиданми, ишонган қўшниларини лақиллатиш истагиданми, ҳар ҳолда ўз рутбасига ярашмайдиган хатти-ҳаракатига муносабат сифатида айтилди, холос...

Ўзбекистон барча соҳада бўлгани каби, миллий валютани жорий этишда ҳам ўз йўлини танлади. Яъни, бошқа давлатлар сингари, ўз пулининг қийматини мажбурий тарзда белгилаб, рублни бирдан сўмга айирбош қилиш йўлидан бормади. Бунинг афзалликлари нимадан иборат? Юқорида айтилганидай, камина иқтисодиёт бобида алифни калтак дейдиганлардан бўлсам-да, телевидение орқали берилган шарҳлардан олган билимим билан ўртоқлашмоқчиман.

Аввало, бирданига сўм эмас, олдин сўм-купон жорий қилингани ҳақида. Бошқа республикалар тажрибасидан кўриб турибмизки, собиқ Иттифоқ ҳудудидаги бугунги беқарорлик даврида бирданига қатъий қиймат юкланган пулни жорий этиш — иқтисодий саводсизликка ўхшаб кетаркан. Шунинг учун, разведка деймизми, миллий пулимизнинг ишонч билан кириб келишига майдон ва шароит ҳозирлаш деймизми, ишқилиб, маълум даврда сўм-купонни ишлатиб туриш мақсадга мувофиқлиги ҳаммага аён ва маъқул бўлди.

Сўм-купонимизнинг рубль билан баравар юриши сабабини Президентимиз яхшилаб тушунтириб берди: бу —биринчидан, нарх-навонинг бирдан осмонлаб кетишининг олдини олади, иккинчидан эса, ислоҳотнинг инқилоб тарзида эмас, тадрижий тарзда амалга ошишини таъминлайди.

Яна бир тадбир — беш минглик ва ўн минглик пул намуналарининг истеъмолдан чиқарилиши ҳақидаги қарор олдинига ажаблантирган эди. Кейин англадимки, бу — республика бозорини, демакки, аҳолини бошқа давлатлардан оқиб келиши мумкин бўлган кераксиз пулдан ҳимоя қилишнинг энг самарали йўли экан. Бундан ҳеч ким ташвишланмаслиги керак: 1 декабргача бўлган муддатда пулини алмаштириб олишга ҳамма улгуради.

Ислоҳотнинг эътиборни қаратиш лозим бўлган мана шу уч ҳолати ҳукумат бу тадбир жараёнида аҳолини муҳофаза қилишнинг энг самарали ва маъқул йўлларини қўллаганидан дарак беради.

...Хуллас, ниятларингиз амалга ошмади, жаноблар! Ўзбекистонни иқтисодий жиҳатдан қарам қилиб олиш фикрингиз пуч бўлиб чиқди! Ўзбекистон шу пайтгача ҳам бировга қўлини чўзиб, садақа сўраган эмас, бундан буён ҳам сўрамайди! Ўзбекистон қарамликдан қутулган, энди яна қайтиб унинг чоҳига тушмайди!

Шундай қилиб, мустақилликнинг яна бир, ҳали нотанишроқ бўлган манзилига қадам босдик. Бу манзилда қудратли сўм билан учрашамиз. Аммо, олиймақом учрашувлардан олдин олиймақом зотларнинг элчилари уларга муносиб ўрин тайёрлаганидек, юртимизга соҳибқирон сўмнинг элчиси — сўм-купон ташриф буюрди. Келинг, унга оқ йўл тилайлик!

М. ХЎЖАЕВ,
УзА шарҳловчиси.

** Ватан хизматига отланганлар*

ЎҒЛОНЛАР БУРЧИ

ВАТАН ҳимояси юрт ўғлонлари учун азал-азалдан энг муқаддас бурч ҳисобланиб келади. Юртимиз истиқлолга эришганидан сўнг эса ўзбекистонлик йигитлар фақат ўз она тупроқларида йигитлик бурчларини ўташлари учун имконият туғилди. Ўзбекларда ҳарбий хизматни эъзозлаб «юртга келган тўй» деб бежиз айтишмайди. Зеро, Қуролли Кучлар сафларида йигитларнинг танаю мушаклари ҳам, характеру онглари ҳам пўлатдек тобланади, элу юрт, ота-онани қадрлайдиган ҳар томонлама баркамол инсонлар бўлиб етишадилар.

Куни кеча Тошкентдаги вилоят йиғилиш жойи ҳар қачонгидан ҳам ўзгача ва тантанавор тус олди. Бу бежиз эмасди, чунки шу куни куз мавсумида илк бор унутилмас ва ҳаяжонларга бой, йигитларни ҳарбий хизматга кузатиш маросими бўлиб ўтди.

Бир томонда ўз бурчларини ўташ учун отланган йигитлар саф тортиб туришибди. Ёнларида эса кўзларида қувончу ифтихор ёшлари билан уларни кузатиб оқ йўл тилаётган ота-оналар. Янгийўл миллий мусиқа асбоблари бадиий-ҳаваскорлик дастаси, вилоят филармонияси хонандалари, ҳарбий оркестр иштирокида эса ўзбек халқ куй-қўшиқлари, ҳарбий маршлар янграйди. Табрик сўзлари айтилгач, ўғлонлар ўз ҳарбий қисмлари томон жўнаб кетишди. Биз ҳам шу куни йиғилган барча ота-оналару қавму қариндошлар қаторида уларга оқ йўл тилаб қолдик.

Дамир ИСМОИЛОВ.

ТО Бугунги кун нафаси ТО

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

◎ 18 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Франциядаги «Луис Дрейфус» компанияси соҳиби ва раиси жаноб Жерард Луис Дрейфусни, компания вице-президенти Жан Мари Фушер ва мазкур жамоа бош директори Жорж Гатефни қабул қилди.

◎ Тошкентда қонунларни тузиш услуби, қонунчилик техникаси ва уларни талаб қилишнинг асосий қоидаларига бағишланган халқаро анжуман бўлиб ўтди.

◎ Хоразм вилоятининг Қўшкўпир туманида қанд заводини бунёд этиш бўйича тайёргарлик ишлари авж олдириб юборилди. Янги корхонанинг лойиҳа қуввати бир йилда 6 минг тонна қанд ва 1 минг тонна спирт ишлаб чиқариш қувватига эга.

◎ Ҳукумат тасарруфидан ташқаридаги «Тинчлик комитети» диний-маърифий халқаро жамият ташкилотининг вакили доктор Стелла Шкреблин Ўзбекистонга ташриф буюрди.

◎ «Ўзбекистон солиқлар хабарномаси» деган янги газета республикамизда 1994 йилдан чоп этиладиган бўлди.

◎ «Оқшом» муштарийларига яна бир бор шуни эслатиб ўтмоқчимизки, техник сабабларга кўра «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари бугунги сонидан бошлаб ҳафтанинг душанба, чоршанба ва жума кунлари олти саҳифали бўлиб чиқади.

◎ Тошкентда юқумли сариқ касаллиги ташҳиси ва уни даволаш муаммоларига бағишланган илмий-амалий анжуман бўлди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

◎ Россия Федерацияси Вазирлар Кенгаши раёсатининг Бош вазир Виктор Черномирдин раислигида бўлиб ўтган мажлисида тўртинчи квартал ва 1993 йил федерал бюджетини аниқлаш масалалари кўриб чиқилди.

◎ 12 декабрда Россия федерал мажлисига ўтказиладиган сайловларнинг юқори палатасидаги 176 ўрин ва қуйи палатасидаги 450 ўринга даъвогарлик қилаётган номзодларни рўйхатга олиш ишлари ниҳоясига етди.

◎ Республика бўйлаб сафар қилаётган Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев Кустанай, Кўкчетов, Актюбинск, Манғишлоқ вилоятлари маъмурияти раҳбарларини ўз вазифасидан озод қилиш тўғрисидаги фармонга имзо чекди.

◎ Россия Федерацияси Марказий банки раиси В. Геращенконинг фикрига кўра бу йил Россияда пул қадрсизланиши даражаси 1000 фоизни ташкил этади.

◎ 22 ноябрдан бошлаб Арманистонда ўз миллий валютасига ўтиш жорий этилади.

◎ Шимолий Осетия Олий Кенгаши сессияси республика президентлиги лавозимини таъсис этди. 1994 йилнинг январь ойи ўрталарида сайловлар ўтказиш кўзда тутилган.

◎ Тува республикаси номи эндиликда Тива деб аталадиган бўлди. Олий Кенгаш ана шу ўзгаришни маъқул деб топди ва бу нарса конституция билан мустаҳкамлаб қўйилди.

◎ Бишкекда «Бишкек—93» кўргазма-ярмаркаси очилди. Унда хорижий элларнинг кўпгина фирма ва компаниялари қатнашмоқда.

◎ Россияда яна бир мукофот жорий этилди. Унга рекламалар матнини яратган кишилар сазовор бўлишади.

◎ Кейинги тўрт йил мобайнида Туркманистонда рус аҳолиси қарийб 92 минг кишига ошди ва у бугунги кунда 420 мингга яқин кишини ташкил этади.

◎ Туркманистон олий ўқув юртларида бир йил ўқиганлик учун АҚШнинг 2 минг долларидан 3,5 минг долларгача, билим юртларида ўқиганлик учун эса 1,5 минг доллар тўлаш керак. МДҲ фуқаролари учун эса чегиртмалар мавжуд бўлиб, бутун ўқиш давомида 3 минг АҚШ доллари тўлаш керак.

ХОРИЖДА

◎ Жанубий Кореяда ўтаётган «Экспо—93» халқаро кўргазмасида Ўзбекистон Республикасининг экспозицияси кумуш медаль билан тақдирланди. Шуни айтиш керакки, Мустақил Ўзбекистон биринчи бор бу ерда ўз павильонлари билан қатнашди.

◎ Грузияда фавқулодда ҳолатнинг жорий этиши яна икки ойга узайтирилди. Эдуард Шеварднадзе ташаббуси билан Тбилисида янги сиёсий партия — «Грузия фуқаролари иттифоқи» ташкил этилди.

◎ Варшавада телефон маълумотлари китоби нашр этилди. Ундан президент Лех Валенсанинг телефонини ҳам топиш мумкин.

◎ Лиллихамерда 1994 йилги қишки Олимпиада ўйинларини ўтказиш ташкилотчилари швед фирмаларидан бирига идиш-товоқларни тайёрлаш бўйича буюртма бердилар. Тарелкалар қуритилган картошкадан, қошиқ, санчғич ва пичоқлар ўсимликдан тайёрланган. Демак бу идиш-товоқни бус-бутун тановул қилса бўлади.

◎ Умумжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотидан келган хабарга кўра Литва вазирлар маҳкамасининг аъзолари кашанда эмас экан. Бу жаҳондаги ягона шундай маҳкамадир.

◎ Хитойдаги қўғирчоқлар ишлаб чиқарадиган фабрикада юз берган кучли ёнғин оқибатида 81 киши ҳалок бўлди ва 36 ишчи жароҳатланди.

** Обуна—94*

МАОРИФЧИЛАРГА ҲАМ КЕРАК

«ТОШКЕНТ оқшоми»га обуна бўлиш давом этмоқда. Бунда шаҳримиз маорифчилари ҳам фаол иштирок этмоқдалар. Бу ҳақда Миробод тумани халқ таълими бўлимининг мудири Баҳринисо Жўрақулова шундай деди:

— Гарчи маорифчиларнинг газетаси «Маърифат» бўлишига қарамасдан, биз ўқитувчилар «Тошкент оқшоми» газетасини ҳам севиб мутолаа қиламиз. Айниқса унинг «Одобнома», «Табиат ва инсон», «Адабиёт ва санъат», «Чорраҳа», «Дам олиш оқшомида» каби саҳифалари таълим-тарбия ишларида ўқитувчиларимизга яқиндан ёрдам беради. Бундан ташқари, мен шахсан ўзим ўқувчиларимизнинг «Тошкент оқшоми» газетасини қўлма-қўл ўқишаётганига бир неча маротаба гувоҳ бўлганман. Демак, газета нафақат катталарнинг, шунингдек ўқувчиларнинг ҳам меҳрини қозонган. Ана шуларни ҳисобга олиб, халқ таълими бўлими, Миробод тумани ўқитувчиларини «Тошкент оқшоми»га обуна бўлишга даъват этди. Бу билан кифояланмай, ҳар бир мактабни «Тошкент оқшоми»га обуна қилишга эришдик. Шунингдек, мактабларда кутубхоналар ҳам газетага расмий равишда обуна бўлиш топширилди. Бундан ташқари ўқитувчиларимиз, ўқувчилар ҳам газетага ёзилишмоқда.

Мустақил Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллиги тантаналари тобора яқинлашмоқда. Шу муносабат билан мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг И. Мўминов номидаги фалсафа ва ҳуқуқ институти бўлим мудири, ҳуқуқшунослик фанлари доктори Умарқули ЧОРИЕРОВга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

8 декабрь—Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни

ДАВЛАТ МУСТАҚИЛЛИГИ: ҲУҚУҚ ВА МАСЪУЛИЯТ

— Умарқули Чорнёрович, Мустақил Республикамиз Конституцияси қабул қилинишининг асосий сабаблари нималарда ифодаланади?

— 1978 йилда қабул қилинган Конституция нисбатан узоқ давр ҳаракат қилгани йўқ. Чунки кейинги йилларда собиқ Иттифоқда кўпгина ижтимоий-иқтисодий ҳамда сиёсий воқеалар содир бўлди. Янги Конституциямизни ишлаб чиқиш ва қабул қилишда қуйидаги икки сабаб белгиловчи омил бўлди: биринчидан, Ўзбекистоннинг давлат мустақиллигига эришуви; иккинчидан жамиятимизнинг иқтисодиётда бозор муносабатларига асосланган янги тузумга қадам қўя бошлаши. Мен бевосита биринчи сабаб ҳақида тўхталмоқчиман.

— Жуда яхши. Бироқ мустақиллик учун янги Конституциядан аввал ҳам маълум ишлар қилинди-ку.

— Худди шундай. Шуни таъкидлаш лозимки, 1991 йил 31 августда Олий Кенгашимиз Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллигини эълон қилди. Бу тарихий воқеа 29 декабрда ўтказилган умумхалқ референдумида қизғин маъқулланди. Ўтган икки йиллик даврда мустақилликни амалда рўёбга чиқариш юзасидан талайгина ишлар қилинди. Республикамизнинг давлат мустақиллиги аввало сиёсий-ҳуқуқий тушунчадир. Илгари Ўзбекистон собиқ СССР таркибидаги суверен давлат дейиларди. Бу асосан расмий тусда бўлиб келган. Ўзбекистон ҳозир амалда ҳам суверен давлат, ҳам мустақил давлатдир, яъни у бошқа бирон-бир давлат таркибига кирмайди, ўзининг барча ички ва ташқи масалаларини ўзи ҳал этади.

— Давлат мустақиллигининг асосий йўналишлари нималарда кўринади?

— Республикамизнинг давлат мустақиллиги дастлаб унинг ўз сиёсатини бевосита ўзи белгилашида ва амалга оширишида ифодаланади. Шу жиҳатдан қараганда давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсати беҳад кўп қирралидир. Илгари у қисман республикамиз ва асосан Иттифоқ давлати томонидан белгиланар ва ҳаётга татбиқ қилинар эди. Мустақиллик шароитида эса давлат сиёсатини Ўзбекистоннинг ўзи белгилайди ва рўёбга чиқаради. Бу сиёсатнинг моҳияти ва мазмуни аввало халқимизнинг иродаси ва манфаати билан (Конституциянинг 2, 3-моддалари), сўнгра жаҳондаги ташқи ҳолатлар билан ҳам белгиланади, албатта.

Мустақил ички ижтимоий-иқтисодий сиёсатни ифодалашда дастлабки ҳал этувчи қадамлар қўйилди. Собиқ Иттифоққа бўйсунган корхона ва бошқа ташкилотларнинг республикамиз қарамоғига ўтиши билан Ўзбекистон ҳудудидаги барча моддий ва маънавий бойликларнинг тўлиқ эгаси бўлдик. Улар қаторига ер усти ва ер ости бойликлари, сув ва ўрмонлар, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, табиий ва бошқа заҳиралар, ишлаб чиқаришдаги асосий ва айланма фондлари ва ҳоказолар киради.

Мустақиллик шароитида Ўзбекистон ўз тараққиёт йўлини ҳам ўзи белгилайди, халқ хўжалигининг ривожланиш истиқболларини аниқлайди. Республикамизда мулкчиликнинг турли шаклларига йўл очилмоқда, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш борасидаги ишлар давом этяпти. (Конституциянинг 53—55-моддалари). Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисидаги Қонунга ва Конституциямизга биноан республикамиз ўз пул бирлиги — миллий валютасини жорий этишга, жами пул обороти, пул ва бошқа давлат қимматли қоғозлари эмиссияси ҳажмларини мустақил белгилашга ҳақли, шунингдек, ўзининг мустақил молия ва кредит сиёсатини амалга оширади, солиқлар ва йиғимлар миқдорини белгилайди (Конституциянинг 122—124-моддалари).

Эндиликда Ўзбекистон Республикаси ўз мудофааси ва давлат хавфсизлиги тўғрисида ҳам бевосита ғамхўрлик қилади, ташқи сиёсат йўналишларини ўрнатади. (Конституциянинг 17, 25 ва 126-моддалари). Уни юз олтмишдан ортиқ давлат расмий равишда таниди, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўз сафига аъзо қилиб қабул этди. Бир қатор давлатларда элчихоналаримиз очилди, улар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик йўлга қўйилмоқда. Ўзбекистон ўзини ва ўз вакилларини, моддий ва маданий бойликларини, кишиларимизнинг истеъдодини жаҳонга намоён этиш имкониятига эга бўлди.

Иккинчидан, санаб ўтилган ва бошқа ички ва ташқи сиёсат масалаларини мустақиллик шароитида республикамизнинг ўз давлат идоралари амалга оширади. Ҳокимият, бошқарув ва суд идораларининг тизимини, уларнинг ҳуқуқий мақомини Ўзбекистоннинг ўзи белгилайди, ваҳоланки, илгари бу масалаларнинг асослари Иттифоқ давлати томонидан ўрнатилар эди. Ўзбекистон Республикаси ўзининг миллий-давлат ва маъмурий-ҳудудий тузилишини ҳам мустақил белгилайди, Қорақалпоғистон Республикасининг ҳудудий бутунлигини ва ваколатларини амалга оширишдаги мустақиллигини эътироф этади. (73 ва 78-моддалар).

Учинчидан, республикамизнинг давлат мустақиллиги унинг қонун ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатлар чиқариш ваколатларини ҳам кенгайтириб юборди, Эндиликда уларнинг ҳаммасини ўз давлат идораларимиз тайёрлайди ва қабул қилади. Илгариги Конституциямиз СССР Конституциясининг республикамиз учун тайёрланган нусхаси бўлиб, унга тўлиқ мувофиқ келар эди. Янги тарихий шароитда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси бир неча муқобил лойиҳа асосида тайёрланди. Унда мустақил Ўзбекистон Республикасининг давлат тузилиши масалалари, унинг ички ва ташқи сиёсати йўналишлари, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари қонун билан мустаҳкамлаб қўйилди. (1, 4, 7, 8-боблар).

Мустақиллик сиёсатини жорий қонунларимизда ҳам кўрамиз. Илгари давлат хўжалик ва ижтимоий-маданий соҳалардаги муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиб туриш учун СССР ва Иттифоқдош республикалар қонун Асослари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг қонун мажмуа (кодекс)лари мавжуд бўлган. Эндиликда, 1—2 йил давомида республикамизда ҳуқуқнинг кўпчилик асосий тармоқлари бўйича ўзининг мустақил кодекслари ва бошқа йирик қонунларини ишлаб чиқиб қабул қилинди. Уларда тарихий тажриба ва умуминсоний қадриятлар асосида Ўзбекистонга хос бўлган сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий хусусиятлар ўз аксини топди.

Тўртинчидан, кундалик давлат фаолиятини адо этишда ҳам мустақилликни кўриб турибмиз. Илгари деярли ҳамма республика давлат идораларимиз марказдан олган тегишли партия, ҳокимият, бошқарув, суд ва назорат органларининг кўрсатмалари ва тегишли масалаларда уларга бўйсуниши асосида ишлаб келган бўлса, эндиликда улар ва қуйи маҳкамаларимиз ўзлари орасида ваколатларнинг тақсимланишига мувофиқ бевосита ҳаракат қилаяпти. Шундай экан, давлат мустақиллиги кенг, тўла ҳуқуқларгина эмас, балки масъулият ҳамдир. Мустақиллик давлат идораларини халққа яқинлаштирди ва унинг олдидаги жавобгарликни оширди.

— Мустақиллик биз учун катта неъмат ва бебаҳо бойлик. Ана шу умумий бойлигимиз — ғуруримиз бўлган Мустақилликка садоқат борасидаги фикрларингизни газетхонлар билан ўртоқлашсангиз.

— Ўзбекистон Республикаси эндиликда тўла давлат ҳокимиятига эга ва уни халқимиз эрки ва манфаати асосида адо қилиши лозим. Халқ ибораси билан айтганда, у ўзига ўзи хон ва бекдир. Бир қарашда ана шу мустақиллик енгилгина қўлга киритилгандай кўринади. Лекин бу ерда шуни айтиш керакки, Урта Осиё халқларининг айрим авлодлари бу йўлда илгарироқ ҳам курашган эдилар, сўнгра дўстлик, байналмилал тарбия илдизлари шаклланган бўлса-да, айрим фуқаролар онгида тўла мустақилликка эришиш истаги сақланиб қолганлигини инкор этиб бўлмайди.

Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги халқимизнинг ўз тақдирини ўзи белгилашидан иборат адолатли ва ҳамма миллатлар учун умумий бўлган тамойилдан келиб чиқади ва бошқа бирон-бир халқ, миллат манфаатига, мустақиллигига зид эмас. Республикамизнинг мустақиллиги уни Марказдан қарздор, боқиманда деган таъналардан қутқарди. Шундай экан, яхши ва моҳирона ишлаган халқ яхши яшайди ва аксинча.

Қўлга киритилган давлат мустақиллигини сақлаб қолиш ва уни тобора мустаҳкамлаб бориш ҳам ўта муҳим вазифа. Бунда халқ ва давлат бирлиги белгиловчи аҳамиятга эга. Фуқароларнинг моддий ва маданий турмуш даражасини юксалтира бориб, ҳозирги оғир вазиятдан чиқиш, умумий ва профессионал таълимни авж олдириш, адолат ва демократик қоидаларига содиқ бўлиб қолиш, изчил ташқи сиёсат юргизиш, давлат аппаратини ихчамлаштириш, унинг нафини ошириш, меҳнатни яхши ташкил этиш ва унумдорлигини кўтариш мустақилликни чуқурлаштириш йўлида алоҳида аҳамиятга эга. Бу борада хизмат қилиш ҳар биримизнинг бурчимиздир.

Суҳбатдош
Машҳура МИРЗАМУҲАМЕДОВА.

** Нон—ризқ-рўзимиз*

ДАСТУРХОНИМИЗ КЎРКИ

БИР тасаввур қилиб кўринг-а. Эрта тонг билан нон дўконига чиқдингиз. Ҳар куни шунақа вақтда пештахталарни тўлдириб турадиган бўрсилдоқ нонлар негадир бугун кўринмайди. Йиғилганлар ҳайрон бўлиб кеч қолган нон машинасига кўз тикишади. Вақт ўтиб, навбатда турганлар сони ортиб боряпти ҳамки, ундан дарак йўқ. Хуллас, шу куни дўконга нон келмай қолди...

Ҳай-ҳай, бунисидан ўзи асрасин! Харидорлар бунақасига албатта ҳеч тоқат қила олмайдилар-у, лекин ўша куни, ўша дақиқанинг ўзида уларга бир нарса янада яққол аён бўлади. У ҳам бўлса нон қадри-ю ва новвойлар меҳнати. Ана ўшанда бу меҳнатнинг нақадар улуғворлигини ўйлаб-эслаб қоласиз. Чиндан ҳам дўкон пештахталарини тўлдириб, ҳамшаҳарларимиз дастурхонларини безаб турган турли-туман нонлар дунёга келгунча новвойлар озмунча меҳнат сарф этадиларми? Мана шунинг учун ҳам улар ҳамиша эл эъзозида бўладилар. Халқимиз уларни нонни қадрлагандек улуғлайди. Ҳозир биз сизга ҳикоя қилмоқчи бўлган лавҳамиз ҳам ана шунақа халқ ҳурмат ва эътиборига сазовор бўлган қўли гул новвойлар ҳақида.

4-нон заводи. Эски шаҳарнинг марказий қисмида жойлашган. Бу ерда 300 дан ортиқ новвойлар тунни тонгга улаб меҳнат қилишади. Машиналар карвони бир зум узилмайдиган корхонада бир кунда 35 тонна олий навли булка нон, 7 тонна оила нон, 2 тонна тандир нон тайёрланиб ҳамшаҳарларимизга тортиқ этилади.

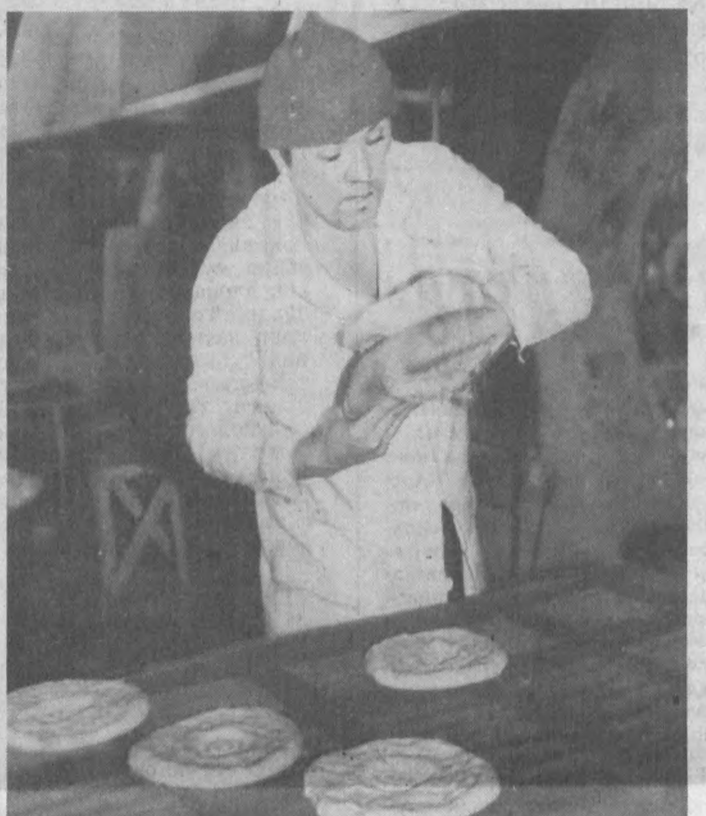

— Корхонамиз эскириб қолган бўлишига қарамай, ишлаб чиқаришдан бир зум тўхтамайди, — дейди бизга унинг директори Баҳром Мирзараҳимов. — Маҳсулотларимиз асосан Собир Раҳимов, Акмал Икромов, Шайхонтоҳур, Мирзо Улуғбек, Юнусобод туманлари бўйлаб тарқатилади. Ўтган 9 ой мобайнида 933 тонна ортиқча булка нон ишлаб чиқардик. Яъни режадаги 9 минг ўрнига 10 минг сўмга етказиб нон тайёрладик. Бу ҳаммаси новвойларимизнинг оғир меҳнатлари эвазига бўлди.

Булка нон цехида бугун уста новвой Жалил Халилов сменаси навбатчилик қилаётган экан. 15 киши меҳнат қилаётган цехда чинакам ишчанлик ҳукмрон. Ҳамма сергак туриб ишламоқда. Чунки конвейерлар ҳар бир новвойдан шуни талаб этади. Бироқ эътиборсизлик қилинса сифатга путур етади, ёки исрофгарчиликка йўл қўйилади.

Чунки корхонамиз эски. Унга қўшимча янги корпус қуриш ҳақида рухсатнома олганмиз. Шунга биноан халқ меъмори Собир Одилов бошлиқ бир гуруҳ ижодкорлар янги бино лойиҳасини яратишди. Қурилиш учун 2,6 гектар ер ажратилди. Насиб этса, бунёдкорлик ишларининг янаги йил баҳорда бошлаб юборамиз. Янги бинодан иссиқ нон дўкони, 100 ўринли ошхона, 50 ўринли чойхона ўрин олади. Бундан ташқари, новвойларимиз кийиниб-ечинадиган махсус хоналар ҳам жойлашади. Ана ўшанда ишчиларимиз учун барча қулайликлар мавжуд деб мақтансак ярашади.

— Жалил ака кекса новвойларимиздан, — дейди у билан бизни таништира туриб Баҳром ака. — 35 йилдан бери шу корхонада ишлайдилар. Ҳалол меҳнат эвазига ёрдамчи новвойдан навбатчи уста даражасигача кўтарилган бу одам.

Шу йиллар мобайнида Жалил ака тайёрлаган нонлар неча минглаб ҳамшаҳарларимиз дастурхонини безаганини ҳисоб-китоб қилиш албатта иқтисодчилар ҳукмига ҳавола. Лекин бу кекса новвойнинг захматкаш қўлидан чиққан нонлар қанча-қанча оилаларни хушнуд этиб, дастурхонига файз-барака киритганини айтиб ўтмай иложимиз йўқ.

— Ҳаётимда нимаки рўшнолик кўрган бўлсам ҳаммаси мана шу касбим туфайли бўлди, — дейди бизга Жалил ака. — Шу ерда оилали бўлдим. Етти фарзанд кўрдим. Уларнинг ҳаммасини тарбиялаб, вояга етказиб, уйли-жойли қилдим. Болаларимнинг ҳаммаси турли соҳаларда ишлашади.

Корхонада новвойларга яратилган шароит билан қизиқдик. Ҳозирча бу ерда бир новвойнинг ойлиги ўртача 60 минг сўмни ташкил этар экан. Бунга албатта йўлкира ҳақи, тушлик учун бериладиган пуллар кирмайди.

— Очиғини айтганда, ҳозирги мавжуд қулайликлардан кўнглимиз тўлмаяпти, — дейди директор бизга. — Корхона қошида тандир нон цехи ҳам ишлаб турибди. 80 сўм баҳода сотилаётган бу нонлар бозордагига нисбатан ҳам сифатли, ҳам салмоқли ва арзон. Абдусаттор Шокиров бошчилик қилаётган ушбу цехда 20 дан ортиқ қўли гул новвойлар меҳнат қилишяпти.

Бундан ташқари, Акмал Икромов туманидаги «Штаб» бекатида корхонанинг оила нон цехи ташкил этилган бўлиб, бу ерда бир кунда 7 тонна бўрсилдоқ нонлар тайёрланади. Унга кекса новвой Орифжон Қосимов бошлиқ қилиб тайинланган. Бу ерда 60 та новвой ҳамшаҳарларимиз дастурхонига қут-барака киритиш мақсадида кеча-кундуз тиним билмай ишламоқда.

Корхона пешқадамлари ҳақида сўз борганда. Миродил Холиқов, Нафиса Тўйчиева, Абдумавлон Иброҳимов, Раҳима Асалхўжаеваларнинг номларини тилга олишди ҳамкасблари.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

СУРАТЛАРДА: корхона жамоаси ҳаётидан лавҳалар — (чапдан ўнгга) новвойлар Миродил Холиқов ва Зокир Исаев; пешқадам новвой Маъмур Эшмуҳамедов (чапда) ва нон ортилган машиналар йўлга чиқмоқда (ўнгда).

Холмат Мирзакаримов суратлари.

** Хотин-қизлар кенгашларида*

КЕНГ ҚИРРАЛИ ФАОЛИЯТ

ЮНУСОБОД тумани хотин-қизлар кенгашининг навбатдан ташқари ҳисобот-сайлов йиғилиши бўлиб ўтди. Бунга сабаб хотин-қизлар кенгашининг раиси Наима Маҳмудова бошқа ишга ўтганлиги туфайли ўрнига навбатдаги раисни сайлаш эди. Сайлов масаласи кўрилиши олдидан кенгаш котибаси Муфлиха Отабекова шу кунгача қилинган ишлар хусусида ҳисобот маърузасини ўқиб эшиттирди.

— Мана икки йилдирки, республикамиз халқимизнинг фаровонлиги, Ватанимиз равнақи йўлида ўз олдига қўйган мақсадларни бажариш учун олға қадам босмоқда. Ҳозир республикамиз бозор иқтисодиётининг энг оғир даврини бошидан кечирмоқда. Бу қийинчиликларни енгишда ҳукуматимизнинг дастури ва сиёсати аҳолини ижтимоий ҳимоялашни таъминлашга, халқимизнинг фаровон яшашига қаратилгандир.

Оналик ва болаликни ҳимоя қилиш ҳукуматимизнинг доимо диққат марказида турибди. «Соғлом авлод учун» ордени ва унинг жамғармаси таъсис этилганлигининг ўзи ҳам фикримиз исботидир.

Бу борада туманимиз хотин-қизлар кенгаши ўзининг иш фаолиятида аёлларимизнинг ижодий меҳнати, ижтимоий фаоллигини ошириш, оналик ва болаликни ҳимоялаш, оилани мустаҳкамлаш ва болалар тарбияси хусусидаги ишлар билан машғул бўлмоқда.

Туманимизда 44 та ўрта таълим мактаблари, 66 та болалар боғчалари, битта махсус мактаб-интернат ва битта болалар уйи мавжуд. Бу ерда таълим олаётган болалар доимо ўқитувчи ва тарбиячиларнинг назоратида, фаолларимизнинг яхши меҳнатлари туфайли йил бошида 53 нафар қаровсиз болалар борлиги аниқланган эди. Шуларнинг атиги 2 нафарини болалар уйига топширдик. Қолганларини туманимиздаги саховатқалб, аҳил оилалар ўз бағирларига олишди.

«Соғлом авлод учун» дастурини туманимиз аёллари ўртасида ўрганиш, тушунтириш борасида бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Бу тадбирларда шифокорлар, ижтимоий-таъминот ва халқ таълими бўлимидан вакилалар иштирок этиб, учраб турган муаммо ва камчиликлар, эришилган ютуқлар ҳақида суҳбатлар олиб борилмоқда. Шундай тадбирлар М. Юсуф, Ғ. Умаров номли, «Отчопар» маҳаллаларида ҳамда «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлиб ўтди. Бундан барча иштирок этганлар мамнун бўлишди. Ҳозирги кунда кенгашда бешта комиссия ишлаб турибди. Улар турар жойларда маҳаллалар билан ишлаш, аёлларни ижтимоий ҳимоя қилиш ҳамда ногирон ва фахрийларга кўмаклашиш борасида ибрат кўрсатишаяпти.

Умуман олганда, кенгашимиз амалга ошириши лозим бўлган ишлар жуда кўп. Шунинг учун бундан кейин «Соғлом авлод учун» дастурини ҳаётга татбиқ этиш борасида туман ҳокимлиги, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот, ЗАГС ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш бўлимлари, барча жамоат ташкилотлари ва ҳар бир ота-она ўз ҳиссасини қўшиб, масъулиятини тўғри тушуниб етмоғи лозим. Ана шундагина мустақил Ўзбекистонимизнинг равнақига ўз ҳиссамизни қўшган бўламиз...

Шунингдек, ҳисобот-сайлов йиғилишида 5-болалар шифохонаси поликлиника бўлимининг мудири Собира Шарипова, «Меҳнат биржаси» шўъбаси мудири Лилия Душкина ва шаҳар хотин-қизлар комитетининг раиси Муборак Юнусхўжаевалар сўзга чиқишиб, туман хотин-қизларининг олиб бораётган ишлари ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини баён этишди.

Шундай қилиб туман хотин-қизлар кенгашининг раиси этиб ХДП туман кенгашининг котибаси Нафиса Иброҳимова сайланди.

— Аёл киши қаерда бўлмасин ўз бурчини унутмаслиги, меҳрини аямаслиги лозим, — дейди биз билан суҳбатда Нафиса Иброҳимова. — Зиммамга яна бир масъул вазифа юкланди. Шундай ишонч билдирилган экан бор кучимизни аямаймиз. Ишонаманки, туманимиз аёллари бу борада бош-қош бўлишади.

Гулчеҳра АБДУЛЛАЕВА.

** Сизга қандай хизмат кўрсатишяпти?*

МУАММОЛАРГА ҚАРАМАЙ

Шаҳримиздаги кўплаб майда шохобчалар маиший хизмат турига киради. Масалан, тикувчилик, трикотаж тўқувчилиги, сартарошхона, кир ювиш, кийимларни сунъий тозалаш, пойабзални таъмирлаш ва суратга олиш. Бу хизмат турларининг қай бирига мурожаат қилманг ё қабул пунктлари ёпиқ бўлади ёки бўлмаса хизмат ҳақининг баҳоси чақиб олади. Хўш, бунга сабаб нима! Худди шундай савол билан Тошкент шаҳар маиший хизмат уюшмасининг раиси Авазхон Тиллахўжаевга мурожаат этдик.

— Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитининг тақчилликлари биз хизмат кўрсатиш ходимларини ҳам четлаб ўтаётгани йўқ. Айниқса кийимларни сунъий тозалаш борасида жуда кўплаб муаммоларга дуч келмоқдамиз. Сиз берган савол билан шаҳримиздаги айрим маҳалла, даҳалардан ҳам вакиллар келиб мурожаат этишмоқда. Ҳаммада бир хил савол: хизмат ҳақи нега қиммат? Энди саволга бафуржа изоҳ берадиган бўлсак, энг аввало бунга сабаб газ, электр қуввати, иссиқлик суви, транспорт учун тўланадиган ҳақнинг ҳаддан зиёд ошиб кетганлигидир. Коммунал хизматнинг ҳақи ошиб бораётганлиги ҳамшаҳарларимизга ҳам маълум. Мана шунинг ҳисобига аҳволимиз танг бўлиб бормоқда. Уларнинг қиймати ўтган йилларга нисбатан фоиз ҳисобида эмас, балки 20 баравarga кўтарилиб кетди. Биргина сунъий тозалаш пунктлари ва шохобчаларини ҳисобга оладиган бўлсак 50 фоиз йўқотишга дучор бўлдик. Шаҳардаги 80 та сунъий тозалаш пунктлари ва шохобчалари ўрнида 37 таси хизмат қилмоқда. Шундан 15 таси тез ювар бўлиб, улар белгиланган нархга 40 фоиз устама ҳақ олиш йўли билан хизмат кўрсатмоқда. Транспортда юриб хизмат кўрсатиш умуман чегириб ташланди.

— Ҳозирги кундаги хизмат ҳақи аҳвол шундай бўлаверса яна ошиши мумкин. Аммо бунинг бирон-бир йўлини топишнинг иложи йўқмикан. Чунки айнан кийимларни сунъий тозалаш хизмати одамларга ҳамиша керак-ку.

— Ҳа, гапингиз тўғри. Ҳозир бозор иқтисодиёти шароитида ҳамманинг ҳам ҳар йили янги пальто ёки костюм-шим ва яна бошқа қимматбаҳо усти-бош олишга қурби етмайди. Бундай пайтда яна химчисткага мурожаат этишади. Аҳвол эса ҳалигидай. Шу ўринда мен республикамиздаги айрим вилоятларнинг ҳокимликлари кўрсатаётган ибратли ишларига эътиборларингизни қаратмоқчиман. Хоразм, Андижон, Наманган ва Жиззах вилоятларининг ҳокимликлари олинаётган солиқлар ҳисобига маиший хизмат учун сарфланадиган ҳаражатни ўз бўйинларига олиб шу соҳа меҳнаткашларига ёрдам қўлини чўзмоқдалар.

Уюшмада аъзо бўлиб турган хусусийлаштирилган 95 та, жамоа хўжалиги ҳисобидаги 347 та ташкилотимизда меҳнат қилаётган 6 минг нафар ишчи-хизматчи ўз жойларида меҳнат қилишда толмайдилар.

Гулзода МАМБЕТОВА.

** Меҳнат жамоаларида*

ИМКОНИЯТ ЕТАРЛИ

Тошкент тўқимачилик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмасининг учинчи механика цехи корхонада ҳақли равишда нуфузли бўлинмалардан бири ҳисобланади. Бу ерда буюртмачилардан олинган барча топшириқлар аъло даражада бажарилади. Цех ичига киргудай бўлсангиз унинг салоҳиятининг ўзиёқ сизнинг тушунчангизни бойитади. Ва беихтиёр у ерда меҳнат қилаётган ишчилар билан суҳбатлашишга ўзингизда иштиёқ сезасиз. Механика цехи устаси Холмурод ака Худоёров билан цехнинг режалари ва олиб бораётган ишлари ҳақида суҳбатлашдик.

— Холмурод ака, ҳозирги кундалик турмушимизга, иқтисодий ислоҳотга муносабатингиз қандай!

— Бозор иқтисодиёти шароитларида ҳаёт кечиришга ҳали ўрганмаганлигимиз сезилмоқда. Қийинчилик йўқ эмас, бор. Бироқ яхши кунлар ҳам яқин. Президентимиз Ислом Каримов юрт учун, халқ учун тер тўкиб фаолият кўрсатяпти. Қийинчиликларни бартараф этишда ҳаммамиз камарбаста бўлишимиз лозим. Ана шундагина ҳозирда оғир деб аталаётган шароитимиз ҳам, ривожланиши у даражада сезилмаётган иқтисодиётимиз ҳам ривож топади.

— Агар сир бўлмаса айтингчи, чарчаган пайтингиз корхонани ташлаб кетгингиз келадими! Умуман корхона сизга нима берди!

— Аксинча, айни ҳозирги долзарб паллада ёки бошқа пайт бўлсин, умуман ҳар қандай вазиятда ҳам бу ерни ташлаб кетмаган бўлур эдим. Чунки Автомобиль йўллари институтининг автомобиль хўжалиги факультетини битиргач, тўғри шу бирлашмага ишга келганман. Аввалига металл кесувчи, кейин пармаловчилик касбларида ишладим. 1989 йилдан бошлаб учинчи механика цехида уста бўлиб ишлаб келмоқдаман. Айтиш жоизки, жамоамизда меҳнат қилган ҳар қандай инсон, албатта кўп нарсани ўрганади. Шунингдек мен ҳам бу ердан жуда кўп тажриба тўпладим. Яхши инсонларнинг борлиги туфайли ихтисослигим бўйича юқори малакага эга бўлдим.

— Цехнинг нуфузи бугунги кунда бошқа бўлимларга қараганда анча баланд. Асосан нималар ишлаб чиқарасизлар!

— Цехимизда асосан йигирув ва пилталаш машиналари КС—10 нусхали ускуналарга корпуслар тайёрланади. Бу ишлаб чиқарган маҳсулотларимиз тўқимачилик ва ип йигириш саноатида жуда кераклидир. Шуни ҳисобга олиб бор имкониятларимизни ишга солаяпмиз.

— Ўтган ойда қанча маҳсулот топширдиларингиз!

— Агар сентябрь, октябрь ойлари мисолида қарайдиган бўлсак, йигирув машиналаридан — 20 та, КС — ускунасидан — 30 тасига корпус тайёрлаб бердик. Бу ойда ҳам ниятимиз катта. Кўпроқ буюртмачиларнинг ҳожатини чиқаришдан иборат. Бунинг учун хом ашёмиз бор, имкониятларимиз эса каттадир.

Суҳбатдош Ботир АБДУСАЛОМОВ.

ХАЙРЛИ ИШГА БОШ ҚЎШИБ

БУГУНГИ кунда «Экосан» экология ва саломатлик халқаро жамғармаси фаолияти кенг йўлга қўйилган. Бу нуфузли ташкилот эндиликда ўз тадбирларини бутун жаҳон бўйича амалга ошираётгани қувонарлидир.

«Экосан» жамғармаси томонидан ишлаб чиқилган «Тоза сув», «Соф ҳаво» дастурлари бундай кенг доирадаги ҳамкорликни ташкил этишда муҳим восита бўлиб хизмат қилмоқда.

«Экология ва саломатлик» деб номланган дастурга ҳам амал қилинмоқда. Икки йилга мўлжалланган бу муҳим ҳужжат йўриқномасини рўёбга чиқаришда ҳам хорижлаги мутахассислар фаоллик кўрсата бошладилар.

Ҳозир ушбу дастурлар бўйича хориждаги 15 та давлат иш олиб бормоқда. Бундай фидойилар қаторига яқинда швейцариялик мутахассислар ҳам қўшилдилар. Швейцария ташқи ишлар вазирлиги ҳузурида тузилган ёрдам кўрсатиш корпуси «Экосан» халқаро жамғармаси билан бамаслаҳат иш тутиб, истиқболли дастурларни амалга оширишга киришди.

Азиз АҲАДОВ.

КЎП НУСХАДА

Республика информатика ўқитувчилари ва мутахассисларининг «Истиқбол» уюшмаси ўқувчиларда компьютер саводхонлигини ўстиришга қаратилган услубий адабиётларни босмага тайёрлаш билан ҳам шуғулланмоқда. Уюшма ташаббуси билан ҳозирланган «Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари» дарслиги ҳам шу фан ўқитувчиларини беҳад мамнун этди.

Ўрта мактабларнинг юқори синфларига мўлжалланган мазкур китоб ўзбек тилида кўп нусхада босиб чиқарилди. Эндиликда ушбу дарслик республикамизда ўқишлар рус тилида олиб борилаётган мактаблар учун ҳам асос қилиб олинди. Шу сабабли уни рус тилида чоп этиш режалаштирилди.

Бундан ташқари янги дарсликни қозоқ тилига таржима қилиш ва босиб чиқариш ҳам кўзда тутилмоқда.

Аҳад БОЗОРОВ.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУДЛАР ТЎҒРИСИДА

БИРИНЧИ БЎЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Суд тизими

Ўзбекистон Республикасида беш йил муддатга сайланадиган Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди, Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди, Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, шу муддатга тайинланадиган вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди, туман (шаҳар) судлари, ҳарбий судлар, вилоят хўжалик судлари фаолият кўрсатадилар.

Конституциявий судни ташкил этиш ва унинг фаолият тартиби алоҳида Қонун билан белгиланади.

2-модда. Одил судловнинг фақат суд томонидан амалга оширилиши. Суд ҳокимиятининг мустақиллиги

Ўзбекистон Республикасида одил судловни фақат суд амалга оширади.

Судьялар мустақилдирлар, фақат қонунга бўйсунадилар. Судьяларнинг одил судловни амалга ошириш борасидаги фаолиятига бирон-бир тарзда аралашишга йўл қўйилмайди ва бундай аралашув қонунга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимияти қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлардан, сиёсий партиялардан ва бошқа жамоат бирлашмаларидан мустақил ҳолда иш юритади.

3-модда. Суд ҳужжатларининг мажбурийлиги

Суд чиқарган ҳужжатлар барча давлат органлари, жамоат бирлашмалари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар учун мажбурий.

4-модда. Суднинг вазифалари

Ўзбекистон Республикасида суднинг фаолияти Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва бошқа қонунларда ҳамда инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳужжатларда эълон қилинган фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларига риоя этилишини кафолатлашга қаратилган.

Суднинг фаолияти ижтимоий адолатни, тинчлик ва тотувликни таъминлашга, ҳуқуқий тартиб ва қонунийликни барча чоралар билан мустаҳкамлашга қаратилган.

5-модда. Фуқароларнинг қонун ва суд олдида тенглиги

Ўзбекистон Республикасининг барча фуқаролари жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар қонун ва суд олдида тенгдирлар.

6-модда. Судловнинг ошкоралиги

Ҳамма судларда ишлар очиқ кўрилади. Ишларни ёпиқ мажлисда тинглашга қонунда белгиланган ҳоллардагина йўл қўйилади.

7-модда. Судлов олиб бориладиган тил

Ўзбекистон Республикасида суд ишлари ўзбек тилида, қорақалпоқ тилида ёки муайян жойдаги кўпчилик аҳоли сўзлашадиган тилда юритилади.

Судлов олиб борилаётган тилни билмайдиган судда қатнашувчи шахсларнинг таржимон орқали иш материаллари билан тўла танишиш ва судлов ҳаракатларида иштирок этиш ҳуқуқи ҳамда судда она тилида сўзлаш ҳуқуқи таъминланади.

8-модда. Суд ҳимоясида бўлиш ҳуқуқи

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари давлат бошқарув идоралари ва мансабдор шахсларнинг ҳар қандай ғайриқонуний хатти-ҳаракатларидан, шунингдек шаъни ва қадр-қиммати, ҳаёти ва соғлиғи, шахсий эркинлиги ва мулки, бошқа ҳуқуқ ва эркинликларига тажовузлардан суд ҳимоясида бўлиш ҳуқуқига эга. Корхона, муассаса ва ташкилотлар ҳам суд ҳимоясида бўлишга ҳақли.

9-модда. Ҳимоя ҳуқуқини таъминлаш. Айбсизлик презумпцияси

Айбланувчига, судланувчига ҳимоя ҳуқуқи таъминланади. Судловнинг ҳар қандай босқичида малакали юридик ёрдам олиш ҳуқуқи кафолатланади.

Айбланувчи, унинг айби қонунда назарда тутилган тартибда исботланмагунча ва суднинг қонуний кучга кирган ҳукми билан аниқланмагунча, айбсиз ҳисобланади.

Ҳеч ким қийноққа солиниши, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги тазйиққа дучор этилиши мумкин эмас.

10-модда. Судлар фаолиятини ташкилий жиҳатдан таъминлаш

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар суди, туман (шаҳар) судларининг фаолиятини ташкилий жиҳатдан таъминлаш, судьяларнинг мустақиллиги ва уларнинг фақат қонунга бўйсуниши қоидасига қатъий риоя қилинган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

судларни ташкил этиш масалалари бўйича таклифлар ишлаб чиқади ва уларни Ўзбекистон Республикаси Президенти муҳокамасига киритади;

судьяликка номзодларни танлайди ва уларни тайёрлайди;

судьяларнинг малакасини ошириш билан шуғулланади;

судларнинг моддий-техника таъминоти ва уларнинг фаолияти учун зарур шароитларни яратиш ишларини ташкил этади;

судларнинг ташкилий ишларини текширади;

халқ маслаҳатчилари сайловини ўтказишни ташкил этади;

судлар томонидан ўтказилаётган суд амалиётини умумлаштириш ишида қатнашади;

суд статистикасини юритиш ва суд қарорларини ижро қилиш ишини ташкил этади;

судьяларнинг мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқади ва амалга оширади.

Хўжалик судларини ташкилий жиҳатдан таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди томонидан амалга оширилади.

11-модда. Қонунчилик ташаббуси

Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий Суди ва Олий хўжалик суди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга.

ИККИНЧИ БЎЛИМ. УМУМИЙ СУДЛАР

I-БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ СУДИ

12-модда. Олий суднинг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий суди — фуқаролик, жиноий ва маъмурий судлов соҳасида суд ҳокимиятининг олий органи ҳисобланади. У томонидан қабул қилинган ҳужжатлар қатъий ва Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудида бажарилиши мажбурий.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди — Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар, шаҳар, туман ва ҳарбий судларнинг судлов фаолияти устидан назорат олиб бориш ҳуқуқига эга.

Олий суд ишларни биринчи инстанцияда, кассация тартибида ва назорат тартибида кўради.

Биринчи инстанция бўйича ишлар Олий суднинг уч судьясидан иборат таркибда кўрилади.

Олий суд — Олий суд Пленумининг дастурий кўрсатмалари судлар томонидан бажарилиши устидан назорат олиб боради.

13-модда. Олий суд таркиби

Ўзбекистон Республикаси Олий суди — Раис, унинг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари, судлов ҳайъатлари раислари, Олий суд судьяларидан иборат бўлиб:

Олий суд Пленуми;

Олий суд Раёсати;

Фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати;

Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати;

Ҳарбий ҳайъатдан иборат таркибда иш олиб боради.

14-модда. Олий суд Пленуми

Олий суд Пленуми энг юқори суд инстанцияси бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьялари ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий суднинг раисидан иборат таркибда иш олиб боради.

Пленум мажлисида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Адлия вазири қатнашади. Олий суд Раисининг таклифига биноан Пленум мажлисида судьялар, Олий суд ҳузуридаги илмий-маслаҳат кенгаши аъзолари, вазирликлар, идоралар, илмий муассасалар, бошқа давлат органлари ва жамоат бирлашмалари вакиллари иштирок этишлари мумкин.

15-модда. Олий суд Пленумини чақириш тартиби

Олий суд Пленуми тўрт ойда камида бир марта чақирилади. Муҳокама қилинадиган умумий масалалар бўйича ҳужжатларнинг лойиҳаси Пленум аъзоларига, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига, Адлия вазирига Пленум йиғилишидан йигирма кун илгари юборилади.

16-модда. Олий суд Пленумининг ваколатлари

Олий суд Пленуми, Пленум аъзоларининг камида учдан икки қисми иштирок этган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Олий суд Пленуми:

ишларни назорат тартибида кўради;

суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўриб чиқади ва қонун ҳужжатларини қўллаш масалалари юзасидан дастурий кўрсатмалар беради;

Олий суд Раисининг тақдимига биноан Олий суд Раёсатини, судлов ҳайъатларининг раисларини, шунингдек Олий суд Пленуми котибини тасдиқлайди;

Олий суд Раисининг тақдимига биноан Олий суд ҳузуридаги илмий-маслаҳат кенгаши таркибини тасдиқлайди;

Раёсат иши тўғрисидаги ва Олий суд судлов ҳайъатлари раисларининг ҳайъатлар фаолияти ҳақидаги ахборотларини тинглайди;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси ва Адлия вазирининг қўшма тақдимномасига биноан Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари раёсати таркибини ва судлов ҳайъатлари раисларини тасдиқлайди;

Судьялар олий малака ҳаэатини сайлайди ва унинг фаолияти тўғрисидаги ахборотни тинглайди;

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, Қуролли Кучлар ҳарбий суди раисларининг қонун ҳужжатларини қўллаш амалиёти тўғрисида, шунингдек Олий суд Пленуми дастурий кўрсатмаларининг бажарилиши тўғрисида ахборотларини тинглайди;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди матбуот органининг таҳрир ҳайъатини тасдиқлайди;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

17-модда. Олий суд Пленумида суд ишларини кўриш тартиби

Олий суд Пленуми ишни назорат тартибида кўриш чоғида Олий суд судьясининг иш ҳолатлари ва протест важлари ҳақидаги маърузасини тинглайди. Сўнгра Республика Бош прокурорининг хулосаси эшитилади. Муҳокамадан сўнг протест овозга қўйилади. Пленум аъзолари овоз беришда бетараф қолишга ҳақли эмаслар.

Протест юзасидан қарор Пленум аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилинади. Ишни биринчи инстанцияда, кассация ёки назорат тартибида кўришда қатнашган судья овоз беришда иштирок этишга ҳақли эмас.

Кўпчиликнинг овозини олмаган протест рад қилинган ҳисобланади. Шундан сўнг навбатига қараб бошқа таклифлар овозга қўйилади.

Қабул қилинган қарорга қарши Пленум аъзоси ўз мулоҳазаларини ёзма равишда билдириш ҳуқуқига эга бўлиб, бу фикр Пленум мажлиси ёзма баёнига қўшиб қўйилади.

18-модда. Олий суд Пленумининг қарори ва йиғилиши баёни

Олий суд Пленумининг муайян суд ишлари бўйича қарори қабул қилинган пайтдан бошлаб қонуний кучга киради ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал ҳамда Жиноят-процессуал кодексларида кўзда тутилган тартибда ижро қилинади.

Пленум йиғилишида ёзма баён юритилади. Пленум қарорлари ва баёни Олий суд Раиси ва Пленум котиби томонидан имзоланади.

19-модда. Олий суд Пленумида муайян суд ишларини ҳал қилиш билан боғлиқ бўлмаган масалаларнинг кўрилиши

Муайян суд ишларини ҳал этиш билан боғлиқ бўлмаган, ушбу Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раиси, Бош прокурори ёки Адлия вазири томонидан Олий суд Пленумининг муҳокамасига киритилган масалалар тегишли равишда уларнинг маърузалари бўйича ёки улар ваколат берган шахсларнинг маърузалари бўйича тингланади.

Олий суд Пленуми мажлисига таклиф қилинган шахслар ҳам ушбу масалаларни муҳокама қилишда қатнашишлари мумкин.

Пленум қарори мажлисда иштирок этаётган Пленум аъзоларининг кўпчилиги томонидан очиқ овоз бериш йўли билан қабул қилинади ва қабул қилинган пайтдан кучга киради.

Пленумнинг қонунларни қўллаш масалалари бўйича дастурий кўрсатмалари судлар, ушбу кўрсатмалар берилган қонунни қўллаётган бошқа органлар ва мансабдор шахслар учун мажбурий.

20-модда. Олий суд Пленуми котиби

Олий суд Пленумининг котиби Олий суд аъзоси вазифасини бажариш билан бирга Пленум йиғилишини тайёрлашга, мажлис баёнини юритишга доир ишларни ташкилий жиҳатдан таъминлайди, Пленум қабул қилган қарорларнинг ижроси учун зарур бўлган ҳаракатларни амалга оширади.

21-модда. Олий суд Раёсатининг таркиби

Олий суд Раёсати Олий суд судьяларидан Олий суд Пленуми белгилаган миқдорда тузилади.

Олий суд Раиси, унинг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари Раёсат таркибига лавозимлари бўйича кирадилар.

Раёсат йиғилиши ойида камида бир марта ўтказилади ва Раёсат аъзоларининг кўпчилиги иштирок этган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Раёсат қарори мазкур Қонуннинг 17-моддасида белгиланган тартибда қабул қилинади ва раислик қилувчи томонидан имзоланади.

22-модда. Олий суд Раёсатининг ваколатлари

Олий суд Раёсати:

ишларни назорат тартибида кўради;

суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўради, Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди ва Қуролли Кучлар ҳарбий суди раисларининг қонун ҳужжатларини қўллаш амалиёти тўғрисидаги маърузаларини тинглайди;

судлов ҳайъатлари ва Олий суд аппарати ишини ташкил қилишга оид масалаларни кўради;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

23-модда. Олий суднинг судлов ҳайъатлари

Олий суднинг судлов ҳайъатлари ишларни биринчи инстанцияда, кассация ва назорат тартибида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал, Жиноят-процессуал кодексларида ва ушбу Қонунда кўзда тутилган қоидаларга биноан кўради.

24-модда. Олий суд Раиси

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раиси:

Олий суд фаолиятига ташкилий раҳбарлик қилади;

Ўзбекистон Республикаси судларининг ҳал қилув қарорлари, ҳукмлари, ажримлари ва қарорлари устидан протест киритади;

ишларни назорат тартибида текшириш учун талаб қилиб олади;

қонунда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси судларининг ҳал қилув қарорлари, ҳукмлари, ажримлари ва қарорларининг ижросини тўхтатиб туради;

суд амалиётини умумлаштириш, шунингдек Олий суд Пленуми дастурий кўрсатмаларининг бажарилиши юзасидан назоратни амалга ошириш ишларини ташкил этади;

ишларни республиканинг бир судидан иккинчи судига олиб бериш масаласини ҳал қилади;

Олий суд Пленуми ва Раёсатини чақиради, уларнинг мажлисида раислик қилади;

зарур ҳолларда бир ҳайъат таркибига кирувчи судьяларни бошқа ҳайъат таркибида иш кўришга жалб этади;

Олий суд Пленумининг дастурий кўрсатмалари Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ эмаслиги ҳақида Олий суд Пленумига тақдимнома киритади;

Ўзбекистон Республикаси қонунларини шарҳлаб бериш ва норматив ҳужжатларнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мос келмаслиги ҳақида Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судига тақдимнома киритади;

Олий суд Пленумига судлов ҳайъатларининг таркиби, уларнинг раислари ҳақида, Олий суд Раёсати ва Судьяларнинг олий малака ҳайъати таркиби тўғрисида тақдимнома киритади;

вилоятлар, Тошкент шаҳар, туманлар (шаҳарлар) ва ҳарбий судлар судьялигига номзодлар юзасидан кейинчалик улар хусусида Ўзбекистон Республикаси Президентига тақдимномалар киритиш учун Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирига хулосалар юборади;

Ўзбекистон Республикаси судлари судьяларини интизомий жавобгарликка тортиш ҳақида иш қўзғатади;

Раис ўринбосарлари ўртасида вазифаларни тақсимлайди;

Олий суд ходимларини ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади;

Олий суднинг штатлар жадвалини тасдиқлайди;

фуқароларни шахсан қабул қилади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

25-модда. Олий суд Раисининг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари

Олий суд Раисининг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари:

Олий суд Пленуми қарорларидан ташқари барча инстанция судларининг ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорлари устидан протест киритадилар;

Олий суд судлов ҳайъатларининг мажлисларида раислик қилишлари мумкин;

ишларни назорат тартибида текшириш учун талаб қилиб оладилар;

Ўзбекистон Республикаси судлари томонидан чиқарилган, ўзлари протест киритиш ҳуқуқига эга бўлган ҳал қилув қарорлари, ҳукмлар, ажримлар ва қарорларнинг ижросини тўхтатиб турадилар;

фуқароларни шахсан қабул қиладилар;

вазифа тақсимотига мувофиқ Олий суднинг таркибий бўлинмалари ишига раҳбарлик қиладилар;

қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар;

Олий суд Раисининг йўқлигида унинг ваколатини Раиснинг биринчи ўринбосари, биринчи ўринбосар йўқлигида эса Раис ўринбосари амалга оширади.

26-модда. Олий суд судлов ҳайъатлари раислари

Олий суд судлов ҳайъатларининг раислари:

судлов ҳайъатлари ишини ташкил этадилар ва уларнинг мажлисларида раислик қиладилар;

Олий суд Раёсати ва Пленумида судлов ҳайъатларининг фаолияти тўғрисида маъруза қиладилар;

суд амалиётини умумлаштириш учун суд ишларини талаб қилиб оладилар;

тегишли судлов ҳайъати судьяларининг малакасини ошириш ишларини ташкил этадилар;

қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

II-БОБ. ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ СУДИ, ВИЛОЯТ СУДИ, ТОШКЕНТ ШАҲАР СУДИ

27-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди таркиби

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди — раис, раис ўринбосарлари, судлов ҳайъати раислари, судьялар, халқ маслаҳатчиларидан иборат бўлиб қуйидаги таркибда иш олиб боради:

суд раёсати;

фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати;

жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати.

28-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди:

ўз ваколатлари доирасида ишларни биринчи инстанция суди сифатида, кассация ва назорат тартибида кўради;

туман (шаҳар) судларининг судлов фаолияти устидан назорат олиб боради, суд амалиётини умумлаштиради;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

29-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг раёсати

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг раёсати — раис, раис ўринбосарлари ва судьялардан иборат таркибда Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми белгилаган миқдорда тузилади.

Раёсат йиғилишлари ойида камида икки марта ўтказилади ва раёсат аъзоларининг кўпчилиги ҳозир бўлган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Раёсат қарорлари овоз беришда қатнашган раёсат аъзоларидан кўпчилигининг овози билан мазкур Қонуннинг 17-моддасида белгиланган тартибда қабул қилинади ва тегишли суд раиси томонидан имзоланади.

30-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди раёсатининг ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг раёсати:

ўз ваколатлари доирасида ишларни назорат тартибида кўради;

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди раисининг тақдимига биноан фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатлари таркибларини тасдиқлайди;

суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўриб чиқади;

судлов ҳайъатлари раисларининг ҳайъатлар фаолияти тўғрисидаги, туман (шаҳар) судлари раисларининг қонун ҳужжатларини қўллаш амалиёти тўғрисидаги маърузаларини тинглайди;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

31-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди судлов ҳайъатлари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг судлов ҳайъатлари ўз ваколатлари доирасида ишларни биринчи инстанцияда ва кассация тартибида кўрадилар.

Судлов ҳайъатлари суд амалиётини умумлаштирадилар ва қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

32-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг раиси

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг раиси:

суд ишлари бўйича чиқарилган ҳал қилув қарорлари, ҳукмлар, ажримлар ва қарорлар устидан қонунда белгиланган доирада ва тартибда протестлар киритади;

ишларни назорат тартибида текшириш учун талаб қилиб олади;

ўзи протест киритиш ҳуқуқига эга бўлган фуқаролик ишлари бўйича суд ҳал қилув қарорларининг ижросини тўхтатиб туради;

суд раёсатини чақиради ва унинг мажлисларида раислик қилади;

зарур ҳолларда бир ҳайъат таркибига кирувчи судьяларни бошқа ҳайъат таркибида ишларни кўриб чиқиш учун жалб этади;

раис ўринбосарлари ўртасида вазифаларни тақсимлайди;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судьяларини интизомий жавобгарликка тортиш ҳақида иш қўзғатади;

судьялар, суднинг бошқа ходимлари ҳамда халқ маслаҳатчиларининг малакасини оширишга доир ишларни ташкил этади;

суд амалиётини умумлаштириш, суд статистикасини юритиш ишларини уюштиради;

фуқароларни шахсан қабул қилади, уларни қабул қилиш, ариза ва шикоятларни кўриб чиқиш ишини уюштиради;

судьяларнинг малака ҳайъати қарори устидан Олий малака ҳайъатига тақдимномалар киритади;

суд идораси ишларига раҳбарлик қилади, суд ходимларини ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

33-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди раисининг ўринбосарлари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди раисининг ўринбосарлари:

вазифалар тақсимотига мувофиқ суд ишига раҳбарлик қиладилар;

судлов ҳайъати мажлисларида раислик қилишлари мумкин;

фуқароларни шахсан қабул қиладилар;

суд раиси йўқлигида унинг ваколатини амалга оширадилар;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

34-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди судлов ҳайъати раислари

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар судининг судлов ҳайъати раислари:

судлов ҳайъати ишини ташкил қиладилар;

судлов ҳайъати мажлисларида раислик қиладилар;

судлов ҳайъати фаолияти тўғрисида раёсатга маърузалар тақдим этадилар;

қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

III-БОБ. ТУМАН (ШАҲАР) СУДИ

35-модда. Туман (шаҳар) судининг таркиби

Туман (шаҳар) суди — суд раиси, судьялар ва халқ маслаҳатчиларидан иборат бўлади.

Туман (шаҳар) судида бештадан ортиқ судья бўлса, шу суд таркибида раис ўринбосари бўлади.

Туман (шаҳар) суди таркибида маъмурий ишлар бўйича судьялар бўлади.

36-модда. Туман (шаҳар) судининг ваколатлари

Туман (шаҳар) суди қонун билан ўз ҳуқуқ доирасига берилган фуқаролик, жиноят ва маъмурий ишларни кўради.

37-модда. Туман (шаҳар) суди раиси

Туман (шаҳар) судининг раиси:

суд мажлисларида раислик қилади, судьялар ўртасида суд ишларини тақсимлайди;

фуқароларни шахсан қабул қилади, уларни қабул қилиш, ариза ва шикоятларни кўриб чиқиш ишини уюштиради;

суд амалиётини умумлаштириш ва суд статистикасини юритиш ишига раҳбарлик қилади, қонун бузилишини, ҳуқуқбузарлик содир этилишига олиб келган сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этиш хусусида давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахсларга тақдимнома киритади;

суд ходимлари, шунингдек халқ маслаҳатчиларининг малакасини ошириш ишларини ташкил этади;

суд аппарати ишига раҳбарлик қилади, суд ходимларини ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

38-модда. Туман (шаҳар) суди раисининг ўринбосари

Туман (шаҳар) суди раисининг ўринбосари:

вазифалар тақсимотига мувофиқ суд ишига раҳбарлик қилади;

суд мажлисларида раислик қилади;

фуқароларни шахсан қабул қилади;

суд раисининг топшириғига мувофиқ раиснинг айрим вазифаларини бажаради ва раис йўқлигида унинг ваколатини амалга оширади.

Раис ўринбосари йўқлигида туман (шаҳар) суди раисининг ваколатини амалга ошириш Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазири, тегишли адлия бошқармаси бошлиқлари томонидан судьялардан бирига ёки маъмурий ишлар бўйича судья зиммасига юклатилиши мумкин.

IV-БОБ. ҲАРБИЙ СУДЛАР

39-модда. Ҳарбий судлар тизими

Ўзбекистон Республикасида ҳарбий судлар тизими — Ўзбекистон Республикаси Олий суди Ҳарбий ҳайъати, Қуролли Кучлар ҳарбий суди ва гарнизон ҳарбий судларидан иборат.

40-модда. Ҳарбий судларга тааллуқли ишлар

Ўзбекистон Республикаси ҳарбий судларига:

Қуролли Кучлар сафида, чегара қўшинларида, Миллий хавфсизлик хизмати органларида, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинларида ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ ташкил этилган бошқа ҳарбий тузилмаларда хизмат қилаётган шахслар, шунингдек ўқув йиғинлари вақтида ҳарбий хизматга мажбурлар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида содир этилган жиноятлар тўғрисидаги ишлар;

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий қисмлари, қўшилмалари ва бирлашмаларининг қўмондонларига нисбатан ҳарбий хизматчиларнинг даъвоси бўйича фуқаролик ишлари ва мазкур мансабдор шахсларнинг ғайриқонуний ҳаракатлари устидан бериладиган шикоятлар, шунингдек, фавқулодда ҳолатларга кўра умумий судлар фаолият кўрсатмаётган жойларда — барча фуқаролик ва жиноят ишлари, давлат сирларига дахлдор бошқа ишлар тааллуқлидир.

41-модда. Ҳарбий судлар таркиби ва уларнинг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Ҳарбий ҳайъати — Ҳарбий ҳайъат раиси, раис ўринбосари ва судьяларидан таркиб топади. Ҳарбий ҳайъат раиси лавозими бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раисининг ўринбосари ҳисобланади.

Қуролли Кучлар ҳарбий суди вилоят суди ҳуқуқ доирасида фаолият олиб боради ва раис, раис ўринбосарлари, судьялар ва халқ маслаҳатчиларидан иборат бўлади.

Гарнизон ҳарбий суди туман суди ҳуқуқ доирасида фаолият олиб боради ва раис, ҳарбий судьялар ҳамда халқ маслаҳатчиларидан иборат бўлади. Зарур ҳолларда гарнизон судида раис ўринбосари ҳам бўлиши мумкин.

Ҳарбий судлар фаолиятини ташкил этиш Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Низом билан белгиланади.

УЧИНЧИ БЎЛИМ. ХЎЖАЛИК СУДЛАРИ

I-БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ХЎЖАЛИК СУДИ

42-модда. Олий хўжалик судининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди хўжалик судлов соҳасида суд ҳокимиятининг энг юқори органи ҳисобланади. У томонидан қабул қилинган ҳужжатлар қатъий ва Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудида бажарилиши мажбурий.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди — Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоятлар хўжалик судларининг судлов фаолияти устидан назорат олиб бориш ҳуқуқига эга.

Олий хўжалик суди Пленумнинг дастурий кўрсатмалари хўжалик судлари томонидан бажарилишини назорат қилади, қуйи хўжалик судлари фаолиятини текширади, хўжалик судларининг ишларни ташкил этиш борасидаги ижобий тажрибани ўрганади, умумлаштиради ва оммалаштиради.

43-модда. Олий хўжалик судининг таркиби

Олий хўжалик суди — Раис, унинг ўринбосарлари, судлов ҳайъатлари раислари, Олий хўжалик суди судьяларидан иборат бўлади.

Олий хўжалик судида:

Олий хўжалик судининг Пленуми;

Олий хўжалик судининг Раёсати;

Низоларни ҳал этиш бўйича судлов ҳайъати;

Хўжалик судлари қарорларининг қонунийлигини ва асослилигини текшириш бўйича судлов ҳайъати фаолият кўрсатади.

44-модда. Олий хўжалик судининг Пленуми

Олий хўжалик суди Пленуми — Олий хўжалик суди судьялари, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар хўжалик судлари раисларидан иборат таркибда иш олиб боради.

Пленум мажлисида Бош прокурор қатнашади. Олий хўжалик суди Раисининг таклифига биноан Пленум мажлисида Адлия вазири, судьялар, Олий хўжалик суди ҳузуридаги илмий-маслаҳат кенгаши аъзолари, вазирликлар, идоралар, илмий муассасалар, бошқа давлат ва хўжалик бошқарув органлари, жамоат бирлашмаларининг вакиллари иштирок этишлари мумкин.

45-модда. Олий хўжалик суди Пленумини чақириш тартиби

Олий хўжалик суди Пленуми бир йилда камида икки марта чақирилади. Муҳокама қилинадиган умумий масалаларга доир ҳужжатлар лойиҳаси Пленум аъзоларига ва Бош прокурорга Пленум мажлисидан йигирма кун илгари юборилади.

46-модда. Олий хўжалик суди Пленумининг ваколатлари

Олий хўжалик суди Пленуми, Пленум аъзоларининг камида учдан икки қисми иштирок этган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Олий хўжалик суди Пленуми:

ишларни назорат тартибида кўради;

суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўриб чиқади ва қонун ҳужжатларини қўллаш масалалари юзасидан кўрсатмалар беради;

Олий хўжалик суди Раисининг тавсиясига биноан Олий хўжалик суди Раёсатини, судлов ҳайъатларининг раисларини, шунингдек Пленум котибини тасдиқлайди;

Олий хўжалик суди Раисининг тавсиясига биноан Олий хўжалик суди ҳузуридаги илмий-маслаҳат кенгаши таркибини тасдиқлайди;

Раёсат иши тўғрисидаги ахборотни ва Олий хўжалик суди судлов ҳайъатлари раисларининг ҳайъатлар фаолияти ҳақидаги маърузаларини тинглайди;

қонун ҳужжатларини қўллаш амалиёти, шунингдек, Олий хўжалик суди Пленуми дастурий кўрсатмаларининг бажарилиши тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоятлар хўжалик судлари раисларининг маърузаларини тинглайди;

судьялар малака ҳайъатини сайлайди ва унинг фаолияти тўғрисидаги ахборотни тинглайди;

Олий хўжалик суди матбуот органининг таҳрир ҳайъати таркибини тасдиқлайди;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

47-модда. Олий хўжалик суди Пленумида суд ишларини кўриш тартиби

Олий хўжалик суди Пленуми ишни назорат тартибида кўриш чоғида, Олий хўжалик суди судьясининг иш ҳолатлари ва протест важлари ҳақидаги маърузасини тинглайди. Сўнгра Республика Бош прокурорининг хулосаси эшитилади. Шундан сўнг Пленум протестни муҳокама қилишга киришади.

Муҳокамадан сўнг протест овозга қўйилади. Пленум аъзолари овоз беришда бетараф қолишга ҳақли эмаслар.

Протест юзасидан қарор судьяларнинг кўпчилик овози билан қабул қилинади. Ишни илгари кўришда қатнашган судья овоз беришда иштирок этишга ҳақли эмас.

(Давоми 4-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУДЛАР ТЎҒРИСИДА

(Боши 3-бетда).

Кўпчилик овоз олмаган протест рад қилинган ҳисобланади. Шундан сўнг навбатига қараб бошқа таклифлар овозга қўйилади.

Қабул қилинган қарорга қарши Пленум аъзоси ўз мулоҳазаларини ёзма равишда билдириш ҳуқуқига эга бўлиб, бу фикр Пленум мажлиси ёзма баёнига қўшиб қўйилади.

48-модда. Олий хўжалик суди Пленумининг қарори ва йиғилиши баёни

Олий хўжалик суди Пленумининг муайян суд ишлари бўйича қарори қабул қилинган пайтдан бошлаб қонуний кучга киради ва Ўзбекистон Республикаси Хўжалик процессуал Кодексида кўзда тутилган тартибда ижро қилинади. Пленум йиғилишида ёзма баён юритилади. Пленум қарори ва баёни Олий хўжалик суди Раиси ва Пленум котиби томонидан имзоланади.

49-модда. Олий хўжалик суди Пленумида муайян суд ишларини ҳал қилиш билан боғлиқ бўлмаган масалаларнинг кўрилиши

Пленумнинг муҳокамасига ушбу Қонунга мувофиқ Олий хўжалик суди Раиси, Бош прокурор ёки Адлия вазири томонидан киритилган, муайян суд ишларини ҳал этиш билан боғлиқ бўлмаган масалалар тегишли равишда уларнинг маърузалари бўйича ёки улар ваколат берган шахсларнинг маърузалари бўйича тингланади.

Мазкур масалаларни муҳокама қилишда Олий хўжалик суди Пленуми йиғилишига таклиф қилинган шахслар ҳам қатнашишлари мумкин.

Пленум қарори йиғилишда иштирок этаётган Пленум аъзоларининг кўпчилиги томонидан очиқ овоз бериш йўли билан қабул қилинади ва қабул қилинган пайтдан кучга киради.

Пленумнинг қонунларни қўллаш масалалари бўйича дастурий кўрсатмалари хўжалик судлари, ташкилотлар, ушбу кўрсатмалар берилган қонунларни қўллаётган бошқа органлар ва мансабдор шахслар учун мажбурий.

50-модда. Олий хўжалик суди Пленуми котиби

Олий хўжалик суди Пленумининг котиби судьялик вазифасини бажариш билан бирга Пленум йиғилишини тайёрлашга, мажлис баёни юритишга доир ишларни ташкилий жиҳатдан таъминлайди, Пленум қабул қилган қарорларнинг ижроси учун зарур бўлган ҳаракатларни амалга оширади.

51-модда. Олий хўжалик суди Раёсатининг таркиби

Олий хўжалик суди Раёсати Олий хўжалик суди судьяларидан Олий хўжалик суди Пленуми белгилаган миқдорда тузилади.

Олий хўжалик суди Раиси ва унинг ўринбосарлари Раёсат таркибига лавозимлари бўйича кирадилар.

Раёсатнинг йиғилиши ойида камида бир марта ўтказилади ва Раёсат аъзоларининг кўпчилиги иштирок этган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

52-модда. Олий хўжалик суди Раёсатининг ваколатлари

Олий хўжалик суди Раёсати:

ишларни назорат тартибида кўради;

Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоятлар хўжалик судлари раисларининг хўжалик судлари ишларини ташкил қилиш ҳақидаги маърузаларини эшитади;

хўжалик судлари, Олий хўжалик суди судлов ҳайъатлари ва аппарати ишини ташкил қилишга оид масалаларни кўради;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

53-модда. Олий хўжалик судининг судлов ҳайъатлари

Олий хўжалик судининг судлов ҳайъатлари ишларни биринчи инстанцияда ва қарорларнинг қонунийлиги ва асослилигини текшириш тартибида Хўжалик процессуал кодекси ва ушбу Қонунда назарда тутилган қоидаларга биноан кўради.

54-модда. Олий хўжалик суди Раиси

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Раиси:

Олий хўжалик суди фаолиятига ташкилий раҳбарлик қилади;

Ўзбекистон Республикаси хўжалик судларининг ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорлари устидан протестлар киритади;

ишларни назорат тартибида текшириш учун талаб қилиб олади;

қонунда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси хўжалик судларининг ҳал қилув қарорлари, ажримлари, қарорларининг ижросини тўхтатиб туради;

суд амалиётини умумлаштириш, шунингдек Олий хўжалик суди Пленуми дастурий кўрсатмаларининг бажарилиши юзасидан назоратни амалга ошириш ишларини ташкил қилади;

ишларни республиканинг бир хўжалик судидан иккинчи хўжалик судига олиб бериш масаласини ҳал қилади;

Олий хўжалик суди Пленуми ва Раёсатини чақиради, уларнинг мажлисида раислик қилади;

зарур ҳолларда бир ҳайъат таркибига кирувчи судьяларни бошқа ҳайъат таркибида иш кўришга жалб этади;

Олий хўжалик суди Пленумининг дастурий кўрсатмалари Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига мувофиқ эмаслиги ҳақида Олий хўжалик суди Пленумига тақдимнома киритади;

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларини шарҳлаб бериш ва норматив ҳужжатларнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мос келмаслиги ҳақида Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судига тақдимнома киритади;

Олий хўжалик суди Пленумига судлов ҳайъатларининг таркиби, уларнинг раислари ҳақида, Олий хўжалик суди Раёсати ҳамда Судьяларнинг малака ҳайъати таркиби тўғрисида тақдимнома киритади;

хўжалик судлари судьялигига номзодлар ҳақида Ўзбекистон Республикаси Президентига тақдимномалар киритади;

Ўзбекистон Республикаси хўжалик судлари судьяларини интизомий жавобгарликка тортиш ҳақида иш қўзғатади;

Раис ўринбосарлари ўртасида вазифаларни тақсимлайди;

Олий хўжалик суди ходимларини ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади;

фуқароларни ва корхона, муассаса, ташкилотларнинг вакилларини шахсан қабул қилади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

55-модда. Олий хўжалик суди Раисининг ўринбосарлари

Олий хўжалик суди Раисининг ўринбосарлари:

Олий хўжалик судининг, хўжалик судларининг хўжалик низоларини ҳал этиш бўйича судлов ҳайъатлари чиқарган ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорлари устидан протест киритадилар;

Олий хўжалик суди судлари, ажримлари ва қарорлов ҳайъатларининг мажлисларида раислик қилишлари мумкин;

ишларни назорат тартибида текшириш учун талаб қилиб оладилар;

Ўзбекистон Республикаси хўжалик судлари томонидан чиқарилган, ўзлари протест киритиш ҳуқуқига эга бўлган ҳал қилув қарорлари, ажримлар ва қарорларнинг ижросини тўхтатиб турадилар;

фуқароларни ва корхона, муассаса, ташкилотларнинг вакилларини шахсан қабул қиладилар;

вазифа тақсимотига мувофиқ Олий хўжалик судининг таркибий бўлинмалари ишига раҳбарлик қиладилар;

қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

Олий хўжалик суди Раисининг йўқлигида унинг ваколатини Раис ўринбосари амалга оширади.

56-модда. Олий хўжалик суди судлов ҳайъатлари раислари

Олий хўжалик суди судлов ҳайъатларининг раислари:

судлов ҳайъатлари ишини ташкил этадилар ва уларнинг мажлисларида раислик қиладилар;

Олий хўжалик суди Раёсати ва Пленумига судлов ҳайъатларининг фаолияти тўғрисида маърузалар тақдим этадилар;

суд амалиётини умумлаштириш учун суд ишларини талаб қилиб оладилар;

судьяларнинг малакасини ошириш бўйича ишларни ташкил этадилар;

қонун ҳужжатларида ўзларига берилган бошқа ваколатларни амалга оширадилар.

2-БОБ. ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХЎЖАЛИК СУДИ, ВИЛОЯТЛАР ХЎЖАЛИК СУДЛАРИ

57-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди таркиби

Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди — раис, раис ўринбосарлари, судьялардан иборат.

Зарур ҳолларда судлов ҳайъатлари тузилиши мумкин.

Олий хўжалик суди Раисининг тақдимномасига кўра Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан шаҳар хўжалик судлари ташкил этилиши мумкин.

58-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди:

ўз ваколатлари доирасида ишларни биринчи инстанцияда ва назорат тартибида кўради;

суд амалиётини умумлаштиради;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

59-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик судининг, вилоят хўжалик судининг раиси

Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик судининг, вилоят хўжалик судининг раиси:

суд фаолиятига раҳбарлик қилади;

суд ишлари бўйича чиқарилган ҳал қилув қарорлари, ажримлар ва қарорлар устидан қонунда белгиланган доирада ва тартибда протестлар киритади;

судлов ҳайъатлари мажлисларида раислик қилиши мумкин;

зарур ҳолларда бир ҳайъат таркибига кирувчи судьяларни бошқа ҳайъат таркибида иш кўришга жалб этади;

судлов ҳайъатлари бўлмаган хўжалик судларида қарорларнинг қонунийлиги ва асослилигини текширади;

раис ўринбосарлари ўртасида вазифаларни тақсимлайди;

судьялар ўртасида ишларни тақсимлайди;

судьялар ва суднинг бошқа ходимлари малакасини оширишга доир ишларни ташкил этади;

суд амалиётини умумлаштириш ва суд статистикасини юритиш ишларини уюштиради;

фуқароларни ва корхона, муассаса, ташкилотларнинг вакилларини шахсан қабул қилади;

хўжалик судининг ходимларини ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

60-модда. Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди раисининг ўринбосари

Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят хўжалик суди раисининг ўринбосари:

тақсимотга мувофиқ суд ишига раҳбарлик қилади;

судлов ҳайъати мажлисларида раислик қилиши мумкин;

фуқароларни ва корхона, муассаса, ташкилотларнинг вакилларини шахсан қабул қилади;

судлов ҳайъатлари бўлмаган хўжалик судларида қарорларнинг қонунийлиги ва асослилигини текширади;

суд раиси йўқлигида унинг ваколатини амалга оширади;

қонун ҳужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

ТЎРТИНЧИ БЎЛИМ. СУДЬЯЛАР МАҚОМИ

1-БОБ. СУДЬЯЛАР, УЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА БУРЧЛАРИ

61-модда. Судьялар мақомининг бирлиги

Ўзбекистон Республикасида барча судьялар бир хил мақомга эгадирлар ва фақат ваколатлари ҳамда ҳуқуқ доираси бўйича ўзаро фарқланадилар.

62-модда. Судьяликка номзод ва халқ маслаҳатчилигига номзодга қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон Республикасининг 25 ёшга тўлган, олий юридик маълумотли, ҳуқуқ ихтисоси бўйича камида икки йиллик меҳнат стажига эга бўлган, малака имтиҳонини топширган фуқароси туман (шаҳар) суди, хўжалик суди судьяси этиб тайинланиши мумкин.

Олий юридик маълумотли, ҳуқуқ ихтисоси бўйича камида беш йиллик, жумладан, одатда судьялик лавозимида камида икки йиллик меҳнат стажига эга бўлган ва малака имтиҳонини топширган Ўзбекистон Республикасининг фуқароси Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди, Қуролли Кучлар ҳарбий суди судьяси этиб тайинланиши мумкин.

Олий юридик маълумотли, ҳуқуқ ихтисоси бўйича камида етти йиллик, жумладан, одатда судьялик лавозимида камида беш йиллик меҳнат стажига эга бўлган ва малака имтиҳонини топширган Ўзбекистон Республикасининг фуқароси Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди судьяси этиб сайланиши мумкин.

Ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаётган, офицерлик таркибидаги ҳарбий унвонга эга, ушбу модда талабларига жавоб берувчи Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳарбий суд судьяси этиб тайинланиши мумкин.

Ҳарбий судлар судьяларига Ўзбекистон Республикасининг «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонуни, ҳарбий низомлар, ҳарбий хизматчилар учун белгиланган ва мазкур Қонунда кўзда тутилган ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоя чоралари тадбиқ қилинади.

Фуқароларнинг яшаш ёки иш жойларидаги йиғилишларда очиқ овоз бериш йўли билан икки ярим йил муддатга сайланган Ўзбекистон Республикасининг 25 ёшга тўлган фуқароси халқ маслаҳатчиси бўлиши мумкин.

Ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаётган, сайлов кунига 18 ёшга тўлган Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳарбий суд халқ маслаҳатчиси бўлиши мумкин. Халқ маслаҳатчилари ҳарбий қисм хизматчиларининг йиғилишларида очиқ овоз бериш йўли билан бир ярим йил муддатга сайланадилар.

Ҳар бир суд учун халқ маслаҳатчилари сони Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири томонидан белгиланади.

Халқ маслаҳатчилари судларга ўз вазифаларини бажариш учун йилига кўпи билан икки ҳафтага навбатма-навбат чақириладилар, уларнинг иштирокида бошланган судлов ишини кўриб чиқишни тугаллаш зарурати туғилганида бу муддатни узайтириш ҳоллари бундан мустаснодир. Шу даврда уларнинг иш жойидаги ўртача иш ҳақи корхона, ташкилот, муассасанинг мулкчилик шаклидан қатъий назар, сақлаб қолинади.

63-модда. Судьяларни сайлаш ва тайинлаш тартиби

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий хўжалик суди судьялари Ўзбекистон Республикаси Президенти тақдимига биноан Олий Мажлис томонидан сайланади.

Қорақалпоғистон Республикаси судьялари Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раисининг Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишилган тақдимномасига биноан Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси томонидан сайланадилар ёки тайинланадилар.

Вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди, туман (шаҳар) судлари судьялари — Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раисининг хулосасига асосланган Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг тақдимномасига биноан, хўжалик судлари судьялари эса — Олий хўжалик суди Раисининг тақдимномасига биноан, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланадилар.

Қуролли Кучлар ҳарбий суди ва гарнизон ҳарбий судларининг судьялари Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раисининг хулосасига асосланган Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланадилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди судьяларининг сони Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимномасига биноан Олий Мажлис томонидан белгиланади.

Вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди, туман (шаҳар), ҳарбий, хўжалик судлари судьяларининг сони тегишлича Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири, Олий суди Раиси, Олий хўжалик суди Раиси тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан белгиланади.

64-модда. Судьялар қасамёди

Илк бор судьялик лавозимига тайинланган (сайланган) шахс қуйидаги мазмунда қасамёд қилади:

«Зиммамга юклатилган вазифаларни ҳалол ва виждонан бажаришга, одил судловни фақат қонунга бўйсунган ҳолда амалга оширишга, судьялик бурчим ва виждоним буюрганидек беғараз, одил, ҳаққоний бўлишга тантанали қасамёд қиламан».

Судьялар қасамёди тантанали вазиятда Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи, Қорақалпоғистон Республикасида эса, шунингдек Қорақалпоғистон Республикасининг Давлат байроғи олдида қилинади.

Судьялар қуйидаги тартибда қасамёд қиладилар:

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьялари, вилоятлар, Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ва ҳарбий судлар судьялари — Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми мажлисида:

хўжалик судлари судьялари — Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленуми мажлисида;

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, туман (шаҳар) судлари судьялари — Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди Раёсати мажлисида.

65-модда. Судьяларнинг ҳуқуқлари

Судьялар:

одил судловни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ўз фармойишларининг бажарилишини мансабдор шахслар ва фуқаролардан талаб қилишга;

давлат идоралари ва жамоат бирлашмалари, илмий муассасалар ва ахборот марказларидан маълумотлар талаб қилиб олишга ҳақли.

Давлат идоралари, жамоат бирлашмалари, мансабдор шахслар, бошқа юридик ва жисмоний шахслар судьянинг одил судловни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган талаб ва фармойишларини сўзсиз бажаришлари шарт. Одил судловни амалга ошириш учун зарур бўлган маълумотлар, ҳужжатлар ва уларнинг нусхалари судьянинг сўровига мувофиқ бепул берилади. Судьянинг талаб ва фармойишларини бажармаслик қонунда белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

66-модда. Судьяларнинг бурчлари

Судьялар фуқаролик, жиноий, хўжалик ва маъмурий ишларни кўриш чоғида Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ва бошқа қонунларига сўзсиз риоя қилишлари, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, шаъни, қадр-қиммати ва мулклари, корхона, муассаса ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлашлари, беғараз ва одил бўлишлари шарт.

Судьялар ўз вазифаларини бажариш чоғида, шунингдек хизматдан ташқари муносабатларда одил судловнинг обрўсини тўкадиган, судьялик қадр-қимматига ёки унинг холислигига шубҳа туғдирадиган ҳар қандай хатти-ҳаракатдан ўзларини тийишлари керак.

Судьялар ўзаро маслаҳат сирини ҳамда ёпиқ суд мажлислари ўтказиш вақтида олинган маълумотларни ошкор қилишга ҳақли эмаслар.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий хўжалик суди судьялари Олий Мажлис депутати бўлолмайдилар.

Судьялар сиёсий партиялар ва ҳаракатларнинг аъзоси бўлишлари ҳамда бошқа ҳақ тўланадиган лавозимни эгаллашлари мумкин эмас.

2-БОБ. СУДЬЯЛАР МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ АСОСИЙ КАФОЛАТЛАРИ

67-модда. Судьяларнинг мустақиллигини таъминлаш

Судьяларнинг мустақиллиги:

уларни қонун билан белгиланган тартибда сайлаш, тайинлаш ва озод қилиш;

судьялар дахлсизлиги;

одил судлов қатъий тартибда амалга оширилиши;

қарор чиқариш чоғида судьялар маслаҳатининг сир тутилиши ва уни ошкор қилишни талаб этишнинг таъқиқланиши;

судга ҳурматсизлик ёки муайян ишларни ҳал қилишга аралашиш, судьялар дахлсизлигини бузганлик учун жавобгарлик;

судьяга унинг олий мақомига муносиб равишда давлат ҳисобидан моддий ва ижтимоий таъминот белгилаш орқали таъминланади.

68-модда. Судьяга нисбатан қилинган ҳурматсизлик учун жавобгарлик

Давлат идоралари ва бошқа ташкилотлар, муассасалар, мансабдор шахслар, фуқаролар судьялар мустақиллигини ҳурмат қилишлари ва шунга риоя этишлари шарт.

Судьяга ҳурматсизлик билдириш, шунингдек уни очиқдан-очиқ менсимасликдан далолат берувчи ҳаракатлар қилиш Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига биноан жавобгарликка сабаб бўлади.

69-модда. Суд ишларини ҳал қилишда аралашувга йўл қўйилмаслиги

Судьяларнинг одил судловни амалга ошириш борасидаги фаолиятига аралашишга йўл қўйилмайди.

Муайян ишни ҳар томонлама, тўла ва холисона кўришга тўсқинлик қилиш ёки ғайриқонуний суд қарори чиқарилишига эришиш мақсадида судьяларга қандай тарзда бўлмасин таъсир ўтказиш Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ жиноий жавобгарликка сабаб бўлади.

Судьядан кўрилган ёки судловида бўлган ишлар моҳияти бўйича тушунтиришлар беришни, шунингдек қонун ҳужжатларида кўзда тутилган ҳоллардан ташқари, кимга бўлмасин, ишни танишиб чиқиш учун тақдим этишни талаб этиш таъқиқланади.

Оммавий ахборот воситалари ўз хабарларида муайян иш юзасидан суд муҳокамаси натижаларини олдиндан башорат қилишга ёки судга бошқача тарзда таъсир этишга ҳақли эмас.

70-модда. Судьялар дахлсизлиги

Судьяларнинг шахси дахлсиз. Судья дахлсизлиги унинг турар жойига, хизмат хонасига, фойдаланадиган транспорт ва алоқа воситаларига, унинг хат-хабарларига, унга тегишли мулклар ва ҳужжатларга ҳам тааллуқлидир.

Судьяларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш мақсадида уларга тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси, Олий хўжалик суди Раиси, Адлия вазири томонидан белгиланган рўйхатга биноан ўқотар қурол берилади. Зарур ҳолларда эса, тегишли суд раисининг қарорига биноан ички ишлар органи унга ва унинг оиласи учун қуролли соқчилар ажратади.

Судьяга нисбатан жиноят иши фақат Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан қўзғатилиши мумкин.

Судья, тегишлича, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, ҳибсга олиниши мумкин эмас.

Судьяни тегишли малака ҳайъатининг розилиги бўлган тақдирдагина маъмурий ҳуқуқбузарлик учун жавобгарликка тортишга йўл қўйилади.

Судьянинг турар жойига ёки хизмат хонасига, унинг шахсий ёки фойдаланадиган транспортига кириш, уларни кўздан кечириш, тинтув ўтказиш ёки ашёни олиш, телефонда сўзлашувини эшитиш, судьяни кўздан кечириш ва уни шахсий тинтув қилиш, шунингдек, унга тегишли мулклари ва ҳужжатларини, унинг хат-хабарларини кўздан кечириш ёки олишга фақат Қорақалпоғистон Республикаси прокурорининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорининг, Қуролли Кучлар ҳарбий прокурорининг рухсатига ёки суднинг қарорига асосан йўл қўйилади.

Туман (шаҳар) суди, гарнизон ҳарбий суди судьясига нисбатан жиноят иши — юқори турувчи суд судловига, бошқа судлар судьяларига нисбатан эса — Ўзбекистон Республикаси Олий суди судловига тегишли.

Халқ маслаҳатчилари судда ўз вазифаларини бажараётган даврда судьялар дахлсизлигининг барча кафолатларидан фойдаланадилар.

71-модда. Судьянинг ваколатларини тўхтатиш

Судья жиноий жавобгарликка тортилган тақдирда унинг ваколати тўхтатилади.

Судьянинг ваколати Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси ва Адлия вазирининг биргаликдаги тақдимномасига биноан, Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьялари ва ҳарбий судлар судьяларининг ваколати — Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раисининг, хўжалик судлари судьяларининг ваколати эса — Олий хўжалик суди Раисининг тақдимномасига биноан қуйидаги ҳолларда судьяларнинг тегишли малака ҳайъати қарорига асосан тўхтатилади, агар:

судья лавозимига зид фаолият билан шуғулланаётган бўлса;

судья тиббий тартибдаги мажбурий даволаш чораларига тортилган ёки қонуний кучга кирган суд қарори ёки ажрими билан унинг муомала лаёқати чекланса;

судья қонуний кучга кирган суд қарори билан бедарак йўқолган деб топилса.

Судьянинг ваколати уни тўхтатишга сабаб бўлган асос тугагунга қадар тўхтатилади.

Судья малака ҳайъатининг қарори устидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда шикоят қилиши мумкин.

Судьялик ваколатининг тўхтатилиши унга иш ҳақи тўламай қўйишга ёки унинг миқдорини камайтиришга, таъминотини пасайтиришга ва судьяни ушбу Қонунда белгиланган шахсий дахлсизлик кафолатларидан маҳрум қилишга сабаб бўлмайди, эҳтиёт чораси сифатида судья ҳибсга олинган ҳоллар бундан мустасно.

72-модда. Судья ваколатининг тугатилиши

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди судьясининг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимномасига биноан Олий Мажлис томонидан; вилоятлар, Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) судлари, ҳарбий судлар судьясининг ваколатлари — Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раисининг хулосасига асосланган тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан; хўжалик судлари судьясининг ваколатлари — Олий хўжалик суди Раисининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан; Қорақалпоғистон Республикаси судлари судьясининг ваколатлари — Қорақалпоғистон Республикаси Жоқарғи Кенгеси Раисининг белгиланган тартибдаги тақдимномасига биноан Қорақалпоғистон Республикаси Жоқарғи Кенгеси томонидан қуйидаги ҳолларда тугатилади:

а) судьялик қасамёдини бузганда;

б) унинг ёзма аризасига кўра;

в) тегишли судьялар малака ҳайъати томонидан қилинган огоҳлантириш ёки ваколатининг тўхтатилишига қарамасдан ўз лавозимига зид фаолият билан шуғулланишни давом эттирган тақдирда;

г) суднинг қонуний кучга кирган қарорига асосан муомалага лаёқатсиз деб топилса;

д) судья Ўзбекистон Республикаси фуқаролигини йўқотган тақдирда;

е) унга нисбатан суднинг қонуний кучга кирган айблов ҳукми мавжуд бўлса;

ж) суднинг қонуний кучга кирган қарорига кўра ўлган деб эълон қилинган тақдирда;

з) саломатлиги ёки бошқа узрли сабабларга кўра узоқ вақт давомида судьялик вазифасини бажаролмай қолган бўлса;

и) вафот этиши муносабати билан.

Судьянинг ваколати ушбу модданинг «а», «в», «з» бандларида кўзда тутилган ҳолларда тегишли судьялар малака ҳайъатининг қарори асосида тугатилиши мумкин.

Судья малака ҳайъатининг қарори устидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда шикоят қилишга ҳақли.

Халқ маслаҳатчиларининг ваколати шу моддада кўрсатилган асослар бўйича тугатилади, «а» бандида назарда тутилган ҳол бундан мустасно.

73-модда. Судьяларнинг интизомий жавобгарлиги

Судья фақат судьялар малака ҳайъатининг қарорига асосан қуйидаги ҳолларда интизомий жавобгарликка тортилиши мумкин:

одил судловни амалга ошириш чоғида қонунларни бузганлиги учун;

суд ишини ташкил этишда бепарволиги ёки интизомсизлиги оқибатида йўл қўйган камчиликлари, хизмат соҳасида ёки бошқа обрўсини тўкадиган хатти-ҳаракати учун.

Ҳарбий суднинг судьяси, шунингдек ҳарбий интизомни бузганлиги учун ҳам интизомий жавобгарликка тортилиши мумкин.

Суд қарорининг бекор қилиниши ёки ўзгартирилишининг ўзи, шу қарорни чиқаришда қатнашган судья қонунни била туриб бузмаган ёки жиддий оқибатларга олиб келган диёнатсизликка йўл қўймаган бўлса, унинг интизомий жавобгар бўлишига сабаб бўлмайди.

Судьяларни интизомий жавобгарликка тортиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Низом билан белгиланади.

74-модда. Судьялар малака ҳайъати

Судьялар Олий малака ҳайъати ва судьялар малака ҳайъати:

судьялик лавозимига номзодларни танлаш;

судьянинг интизомий жавобгарлиги;

судьянинг ваколатини тўхтатиб туриш ёки тугатиш;

судьянинг дахлсизлигини таъминлаш;

судьяни малака имтиҳонидан ўтказиш ва унга малака даражаси бериш масалаларини кўриш учун тузилади.

Судьялар Олий малака ҳайъати Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми томонидан, Хўжалик судлари судьяларининг малака ҳайъати эса — Олий хўжалик суди Пленуми томонидан беш йил муддатга сайланадилар.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар судьяларининг малака ҳайъатлари тегишли жойлардаги судьялар йиғилишида, ҳарбий судлар судьяларининг малака ҳайъатлари эса — ҳарбий судлар судьялари йиғилишида шу муддатга сайланадилар.

Судьялар малака ҳайъатини ташкил этиш ва унинг фаолият тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Низом билан белгиланади.

3-БОБ. СУДЬЯЛАРНИ МОДДИЙ ВА ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНЛАШ

75-модда. Судьяларнинг моддий таъминоти

Судьяларнинг иш ҳақи уларнинг лавозими бўйича белгиланган маошдан, шунингдек малака даражаси, хизмат муддати учун тўланадиган қўшимча ҳақлардан иборат бўлиб, унинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан белгиланади.

Судьяларга ҳар йили 36 иш кунидан иборат ҳақ тўланадиган меҳнат таътили берилади.

Судья сайланган (тайинланган) кундан бошлаб олти ой ичида уй-жой ҳамда шахсий телефон билан таъминланади.

76-модда. Судьяларни ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоялаш чоралари

Судьяларнинг ҳаёти ва соғлиғи давлатнинг махсус муҳофазасида бўлади ҳамда республика бюджетидан давлат томонидан мажбурий тартибда суғурта қилинади.

Қуйидаги ҳолларда давлат суғурта органлари суғурта суммаларини тўлайди:

судья ўз вазифасини бажариш даврида ёки лавозимидан бўшаганидан сўнг ҳалок бўлса (вафот этса), башарти бу воқеа судья ўз хизмат вазифасини адо этиш пайтида олган тан жароҳати ёки соғлигининг бошқача шикастланиши оқибатида рўй берса, унинг ворисларига судьянинг 50 ойлик иш ҳақи миқдорида;

судья хизмат вазифасини бажариш пайтида келажакда ўз касбида ишлаш имкониятидан маҳрум қиладиган даражада майиб бўлиб қолса ёки саломатлигига бошқача шикаст етказилганида — судьянинг 25 ойлик иш ҳақи миқдорида;

судья хизмат вазифасини бажариш пайтида келажакда ўз касбида ишлаш имкониятидан маҳрум этмайдиган ва узоқ муддатга меҳнат фаолиятини тўхтатишга олиб келмайдиган тан жароҳати ёки саломатлигига бошқа шикаст етказилганида — судьянинг 5 ойлик иш ҳақи миқдорида;

судья хизмат вазифасини бажариш пайтида келажакда ўз касбида ишлаш имкониятидан маҳрум қиладиган даражада майиб бўлиб қолганида ёки саломатлигига бошқача шикаст етказилганида, давлат суғурта тўловларини ҳисобга олмаган ҳолда, унга ойлик иш ҳақи билан тайин этилган нафақа ўртасидаги фарқ ҳар ойда тўланади;

судья ўз хизмат вазифасини адо этиш пайтида олган тан жароҳати ёки соғлиғига бошқача шикаст етказилиши оқибатида ҳалок бўлса (вафот этса), унинг қарамоғида бўлган меҳнатга қобилиятсиз оила аъзоларига судья иш ҳақининг уларнинг ҳиссасига тўғри келадиган қисми билан боқувчисини йўқотганлиги муносабати билан тайинланган пенсия ўртасидаги фарқ ҳар ойда, давлат суғурта тўловларини ҳисобга олмаган ҳолда тўланади.

Судьянинг хизмат вазифасини бажариши билан боғлиқ равишда унга тегишли мулкни йўқ қилиш ёки шикастлаш оқибатида етказилган зарар судьяга ёки унинг оила аъзоларига тўлалигича қопланади.

Мазкур моддада кўрсатилган зарар бўйича тўловлар Ўзбекистон Республикаси бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади ва қонунда кўзда тутилган тартибда айбдор шахслардан ундириб олинади.

(Давоми 6-бетда).

Адабиёт ва санъат

ИЖОДИЙ ПАРВОЗ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ёш истеъдодлари камер оркестри республикамиздаги кенжа ижодий жамоалардан бири ҳисобланади. Мазкур санъат аҳли шу қисқа вақт ичида самарали изланиб, қатор концерт дастурларини тайёрлади.

Мумтоз мусиқа меросимизни оммалаштириш йўлида ҳам оркестр хайрли ишга қўл урди. Ўзбек халқ куйлари бўйича ҳам алоҳида томошалар тайёрлашга киришилди. Ижодий жамоанинг бу ташаббуси Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазирлиги томонидан маъқулланди.

Эндиликда вазирлик «Ўзбекистон ёш истеъдодлари» камер оркестрига ҳар томонлама ёрдам кўрсатишни ўз зиммасига олди. Шунингдек, санъат аҳлининг ижодий сафарларини уюштириш кўзда тутилди.

Ҳозир мусиқачилар гуруҳи республикамиздаги кўзга кўринган бастакорлар билан яқин ижодий алоқа боғлаган. Шу ўринда таниқли бастакор Т. Қурбонов, Ф. Яновскийларнинг оркестрга яқиндан ёрдам бераётганини айтиб ўтиш жоиздир. Бу ижодкорлар янги концерт дастури учун махсус асарлар ёзиб бердилар.

Озод АҲАДОВ.

** Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов таваллудининг 125 йиллигига*

ФАВҚУЛОДДА ИСТЕЪДОД СОҲИБИ

ЎЗБЕК халқ ҳофизлари ичида Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов (1868—1943 йил) катта эътибор қозонган, халқимиз орасидан етишиб чиққан кўпгина хонанда ва созандаларга мураббийлик қилган устоз санъаткор эди.

Ўзбек миллий мусиқа маданиятининг йирик арбоби даражасига кўтарилган. академик Юнус Ражабий Тўйчи ҳофизнинг садоқатли шогирдларидан бири эди. Шунингдек, ўзбек миллий мусиқа санъатининг тараққиётига салмоқли ҳисса қўшган Шораҳим Шоумаров, Шожалил Шоумаров, Шоқосим Шожалилов каби халқ ҳофизлари, Имомжон Икромов сингари бастакорлар, Рихси Ражабий, Ориф Қосимов, Мақсудхўжа Юсупов, Карим Зокиров, Маҳмуд Юнусов, Абдумутал Абдуллаев каби хонанда ва созандалар ҳам кезлари Муқимий ва Завқий билан танишадилар, довруқли аскиячи-қизиқчилардан Юсуфжон қизиқ, Мулла Матҳолиқ қизиқ, Абдуқаҳҳор ва Назирхон каби ҳушхон ҳофизлар билан танишадилар.

1880 йили Қўқондаги катта сайилгоҳ, ҳофизлар соз созлаб, оҳанг тортиб қўшиқ билан дилларни сел қилдилар. «Наврўзи ажам» ва «Дилхирож» тароналари юракларни не куйларга солгач, қизиқчиларнинг «ичак узди» аскиялари бошланди. Ҳофизларнинг удумига кўра, Мулла Тўйчи ҳофиз қўқонлик Муҳаммад Умар ва Абдуқаҳҳор ҳофизларнинг белига шоҳи қийиқлар боғлади. Саид Аҳмад ва Назирхон навозишида Муқимийнинг «Доғман» ғазали юракларни ўртаб юборди. Уларга ҳам таҳсин айта, белбоғ боғлади тошкентлик ҳофиз.

Тўйчи ҳофиз мураббийлигида катта санъат остонасига қадам қўйдилар. Эндиликда Мулла Тўйчи ҳофиз Тошмуҳамедов яратган ўзига хос ижрочилик анъаналарини унинг садоқатли шогирдлари давом эттирмоқдалар.

Биз шуни жуда яхши биламизки, дарёнинг ирмоқлари, ўзанлари қанча кўп бўлса, шунча ҳаётбахш ва қудратли бўлади. Қўшиқ санъатимизнинг бобокалони, «Моҳир хонанда», «Қўшиқ мулкининг султони», «Нажиб ҳофиз», «Ҳофизларнинг сардори» Мулла Тўйчи Тошмуҳамедовнинг истеъдоди серирмоқ, ўзанга бой, наҳрдай умри узун ва қудратли, десак муболаға бўлмас. Мабодо биз Муҳитдин Қориёқубов ҳақида сўз очсак, албатта, Тўйчи ҳофизни хотирлаймиз. Ҳалимахон ва Тамарахонларни тилга олсак, яна ўша муҳтарам устоз ёдга тушади. Мукаррам опани эсга олсак, кўз ўнгимизда Мулла Тўйчи ҳофизни кўрамиз.

Айтишларича, Мулла Тўйчи ҳофиз 1868 йилда тўйхонада туғилган, Тўйчи номи эҳтимолки, бутун умр элу юрт тантанаси, қутлуғ кунлардаги ажойиб ҳофизлик хизмати ҳам ўша ғаройиб кунга боғлиқдир. Унинг отаси Тошмуҳаммад хуштагар, яъни ҳаммомда сочиқ ювувчи бўлганлар. Буни қарангки, табиатнинг ишини, бу камбағал одам сервавқ, санъат мухлиси бўлиб, машшоқ ва ҳофизлар анжуманига боришни канда қилмас, бунда Тўйчини ҳам етаклаб юрардилар. Ҳали суяги қотмаган ўспирин Тошкентнинг эски шаҳаридаги «дўппи бозори»даги ҳаммомда отаси қаторига кириб ишлади. Бу ҳол 25 баҳорни кўргунча давом этди. Сўнгра Зебинисо исмли қизга уйлангач, касбини ташлаб, тўй, гапгаштак, сайилларда қўшиқ айта бошлади. Амакиси эса уста Қўчқор яхшигина хонанда ва чилдирмакаш бўлиб, ўз вақтида шуҳрат қозонган Убайдулла андалиб (булбул) қўлида шогирдлик сабоғини ола бошлади. Аста секинлик билан бу даврга келиб «Эй дастан гул марҳаб», «Шитоб айлаб», «Фиғон» қўшиқларини Тўйчи ҳофиз ўн беш-ўн олти ёшларида қиёмига етказиб хониш қилганлар.

Айниқса, Фузулийнинг «Ўландан сўр» ғоят жозибали ғазалини Мулла Тўйчи «Баёт-1» оҳангига солиб куйлагандан сўнг, овозаси бутун Тошкентга ёйилди. Қаерда бўлмасин, Тўйчи, ҳофиз деган номни эшитсалар, орзуманд одамлар ўша ерга етиб борардилар. Ота касбининг биқиқ ва дим кўчасидан қўшиқ уни катта йўлларга, олис кентларга, мухлислар олқиши ёғилган davраларга олиб чиқди.

Андижон, Қўқон, Наманган, Хўжанд, Марғилон ва Ўш шаҳарларидаги қўшиқ базмлари, мусиқа оқшомларини Мулла Тўйчи ҳофизнинг ширали овози файзли ва тароватли қиларди. Қўшиқ баҳонасида ҳофиз Кўк носафари

Фавқулодда қудратли истеъдод соҳиби бўлган ҳофиз бир йўла ўн иккита, бири-биридан жўшқин ҳазин ва майин, сирли ва оташли ғазалларни куйлади. Унинг ноёб овози беқиёс ашула айтиш санъатига офаринлар айтилди. Унга зар чопон кийдирилди...

1905 йил ёзида уни Москвага, Ригага таклиф этишди. Рига «Граммофон» жамияти йигирма бешга яқин халқ қўшиқлари, мақомларини ёзиб олди, уларнинг кўпчилиги турли элларга тарқатилди. «Мулла Тўйчи пластинкалари» қўлма-қўл бўлиб кетди. Ҳофизнинг ташаббуси билан Туркистоннинг кўпгина воҳаларида граммофон ва пластинка билан савдо қилувчи дўконлар очилди. 1911 йили Хўжанд ва 1912 йили Андижон дўконларида ёзиб олинган «овозлар» — пластинкалар янграб, халойиқни ҳайратга солди. Тошкентлик ҳофиз сози, овози билан Ғулжа ва Ёркент, Қашқарни кезиб чиқди. Ҳамма ёқда дилбар ва сеҳрли қўшиқлари билан мухлисларни баҳраманд этди. Ўзбек халқининг зариф ва гўзал қалби тароналарига мафтун қилди, меҳр уйғотди.

«...Менинг ойимнинг тоғасини, — деб эслайди Ўзбекистон халқ артисти Ориф ака Алимаҳсумов, — уста Қўчқор амаки дейишган. У киши Мулла Тўйчи ҳофизнинг ёнларида юриб чилдирмада усул берар эканлар. Эски шаҳардаги Новза даҳаси санъат мухлислари, ҳофизлари билан ҳамиша гавжум бўлар экан. Бу ердан оқиб ўтадиган Болтаариқ бўйида ҳушҳаво чойхона қурилган бўлиб, ўхтин-ўхтин эл ичида эъзоз топган санъаткорлар жам бўлишиб, меҳнаткаш оммани ўз қўшиқлари, ширин суҳбатларидан баҳраманд қилишар эканлар. Шинавандалар самарқандлик ҳофиз Ҳожи Абдулазизни, Наманганда Ҳамроқул қорини, Андижондан Муҳаммаджон хўжа ҳофизларни иззат-икром билан қарши оларканлар. Санъаткорлар орасида Мулла Тўйчи ҳофизнинг мавқеи баландроқ бўлган шекилли, бир куни улар устозларининг нафсониятига тегиш ниятида бўлишибди. Ҳофизлардан биттаси:

— Келинглар, Тўйчи келганда ҳеч қайсимиз ўрнимиздан турмаймиз, — деб таклиф қилибди.

Бир пайт Тўйчи ҳофиз даврага кириб келганида «ўрнимиздан турмаймиз» деб қатъий аҳд қилган ҳофизлар беихтиёр ўринларидан қўзғалишиб, томошабинлар билан баб-баробар устоз ҳофизни ҳурмат-эҳтиром билан қарши олибдилар...

— «Ўрнимиздан турмаймиз» дегандинг-ку, — дебди хижолатда қолган ҳофизлардан бири иккинчисига...

— Турмай бўладими? — дебди иккинчисига жавобан.

Чиндан ҳам Мулла Тўйчи ҳофизнинг обрў-эътибори шинавандалар орасидагина эмас, балки таниқли ҳофизлар даврасида ҳам катта эканки, бу машҳур халқ санъаткорининг салоҳиятидан, ўз санъати билан топган эътиборининг нақадар юксак эканлигидан дарак беради...».

Йигирманчи йиллар улкан қурилишлар, оммавий халқ ҳашарларида Тўйчи ҳофизнинг ажойиб-ажойиб қўшиқлари янграб, дилларга илҳом бахш этди.

1927 йилда ҳофиз ижодига 45 йил тўлган кунни Ўзбекистон жамоатчилиги нишонлар экан, Тўйчи ҳофиз, «Меҳнат Қаҳрамони» ва «Ўзбекистон халқ ҳофизи» деган юксак унвон билан тақдирланади.

1941 йил июнь ойи эди, — деб эслайди Ўзбекистон халқ артисти Абдумутал ака Абдуллаев, — республикамизнинг ҳамма қишлоқ шаҳарларидан навқирон йигитлар фронтга чақирилган, колхозчиларнинг ишларига хотин-қизлар, ўспирин ва қариялар жалб этилаётган пайтларда ҳукуматимиз Ватан ҳимоясига отланган кишиларнинг ўрнини билдирмаслик, колхозлардаги ишларни жонлантириш, меҳнаткашларнинг руҳини кўтаришга алоҳида аҳамият бераётган эди.

Шу кунларнинг бирида мени филармонияга чақириб қолишди. Раҳбарларимиз Шаҳрисабздан — Йўлдош Охунбобоевдан телеграмма олишганини, унда «Зудликда созандалар Тўйчи ҳофиз билан етиб келсин», дейилганини айтишди. Ўша пайтлари Мулла Тўйчи ҳофиз (тоғамлар) пенсияга чиққан эдилар. Дарров у кишининг хонадонларига етиб бордим.

Тўйчи тоғамга бирма-бир аҳволни тушунтириб, «Телеграммани шахсан Охунбобоевнинг ўзлари юборибдилар, демак, бориш керак», дедим. Хуллас, тоғам билан сафарга отландик. «Тўйчи ҳофиз шу поездда эмиш» деган хабар бир зумдаёқ вагонма-вагон тарқалди.

Йўловчилар сал ўтмай бизнинг купемизга тўпланишиб, ҳофизнинг санъатидан баҳраманд бўлдилар. Қўшиқ ихлосмандлари Тўйчи тоғам санъатига сира тўймай, қайта-қайта «Фалон ашулани айтинг» деб илтимос қилишар, ҳофиз ҳам таклифларни сира ерда қолдирмай қўшиқ айтар, ўзининг маҳоратидан ўзи завқланиб кетгандай тобора қизишиб борарди. Эрталаб Китоб бекатига қандай қилиб келганимизни сезмай қолибмиз.

Китоб бекатидаги оломоннинг кўплигини айтмайсизми?! Бизнинг ташрифимизни эшитиб ҳамма кўчиб чиққандай, Вокзал майдонига саҳна қилишибди. Вагондан саҳнагача оқ суруптан поёндоз тўшалган. Вагондан тушибоқ, поёндоздан тоғам — олдинда, биз созандалар орқада ўтиб бораяпмиз. Ҳамма кўрсаткич бармоғи билан «Ана Тўйчи ҳофиз», «Ана Мулла Тўйчи» деб бир-бирларига кўрсатишарди...

Бизни Йўлдош ота билан туман комитети котиби қучоқ очиб кутиб олишди. Ўша кезлари Китоб, Шаҳрисабз, Яккабоғ ва бошқа туманлардан колхозчиларнинг слёти чақирилган бўлиб, санъат шинавандалари «Бизга Тўйчи ҳофизни чақириб берсангиз», деб Йўлдош отадан илтимос қилиб туриб олишган экан.

Слёт бошланди. Йўлдош ота колхозчиларнинг кечиктириб бўлмайдиган вазифалари, фронтдаги аҳвол ҳақида гапирди. Навбат санъаткорларга етди. Тўйчи тоғам қўшиқ айтди. Туроб ака ғижжакда, Карим ака — дуторда, Шокарим — скрипкада, мен — танбурда унга жўр бўлдик. Шокарим ака конферансьелик ҳам қиларди.

Мулла Тўйчи ҳофиз ҳеч қандай танаффуссиз, якка ўзлари бир соатлар чамаси қўшиқ айтдилар. Айниқса, у киши Алишер Навоий ғазали билан айтиладиган «Ушшоқ»ни ғоятда жойига етказиб ташладилар.

«Қаро кўзум келу мардумлуғ
эмди фан қилғил,
Кўзум қаросида мардум
киби ватан қилғил.

Бу сатрлар битилган вақтдан буён неча-неча авлодлар дунёга келиб кетди, неча-неча сулолалар кечди, замонлар алмашди. Қадимий жафокаш халқимиз бошидан не-не ҳодисалар ўтди. Ўзбек халқи озодлик, тенглик, фаровонлик замонининг соҳиби бўлди.

Ҳофизнинг шу кунги сиймоси санъат аҳлимандларининг сира кўз ўнгиларидан нари кетмайди. Назаримизда, бу ўлмас ғазални ҳазрати Алишер Навоий атайлаб шу ҳофиз қўшиқ қилиши учун ёзиб қолдиргандай туюлади бизга.

Мумтоз куйларимизнинг мукаммал сақланиб қолишига, уларга сайқал беришга катта ҳисса қўшган, ўзи ҳам дурдона асарлар басталаган санъаткор, ширали овозга эга бўлган ҳофиз, нозик дидли созанда, беҳисоб шогирдлар етказган устоз Мулла Тўйчи ҳофизнинг ижодий фаолияти ҳар қанча кенгроқ ўрганишга, муносиб тақдирланишига лойиқдир.

Мирбаҳодир БАДАЛОВ,
А. Қодирий номли Тошкент давлат маданият институтининг доценти, педагогика фанлари номзоди, Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

Ҳасан АБЛАЕВ,
Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти муаллими.

СУРАТДА: Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов шогирдлари даврасида.

** Ёрқин сиймолар*

Қори Фазлуллоҳ Алмаий

ЎТГАН асрнинг иккинчи ярмида яшаб ижод этган, ўзбек адабиёти тарихида чуқур из қолдирган ёрқин сиймолардан бири, фавқулодда истеъдод соҳиби бўлган шоир, ҳуқуқшунос, олим ва таржимон — Қори Фазлуллоҳ ибн Миржалол ибн Исо Алмаий шуҳрати ўз даврида бутун Туркистонга ёйилган эди. Бу оқил ва донишманд зот 1852 йилда Тошкентнинг «Ёв» маҳалласида (ҳозирги «Қўштут» маҳалласи ёнида) камбағал бўзчи оиласида дунёга келди. Оилада учинчи фарзанд бўлган Фазлуллоҳ болалигидаёқ катта бахтсизликка учради. У икки ёшга етар-етмас қишда танчага тушиб кетиб ўнг бети куйиб, умр бўйи мажруҳ бўлиб қолган эди.

Айниқса, ақлли, доно ва анчагина ўқимишли бўлган Фазлуллоҳнинг онаси Меҳринисо (уни маҳалла аёллари хат-саводли ва адабиётдан баҳрамандлиги туфайли «отинча келин» деб чақиришарди) ўғлининг тарбиясига алоҳида аҳамият берди. У мажруҳликдан анча инжиқ бўлиб қолган Фазлуллоҳни овутиш учун гоҳо хониш билан шеърлар ўқиб берар ёки қизиқ-қизиқ эртаклар сўзларди. Шундай қилиб, гўдаклик пайтидаёқ қулоғига шеърий сўз қуйила бошлаган Фазлуллоҳнинг илк устози — меҳрибон она бўлди. Тўрт-беш ёшларидаёқ анчагина хат-саводли бўлиб қолган Фазлуллоҳ ўқиш-ёзишнинг дастлабки таълимини ҳам онасидан олди. Беш ёшида уни маҳалласидаги мактабга бердилар.

Фазлуллоҳ маҳалладаги бошланғич мактабга расмана хат-саводли бўлиб боради. У ақли ва зеҳни билан устозининг диққатини жалб этади. Мактабдор домла ўша даврда «Мўйи муборак»[1] мадрасасида мударрис бўлган Ажлалхон Маҳдумга ўзининг зийрак шогирди тўғрисида сўз орасида гапирганида, ўқимишли ва маърифатпарвар, шоиртабиат Ажлалхон Маҳдум Фазлуллоҳни бир кўриб, имтиҳон қилиш истагини билдиради. Шу баҳона билан ёш Фазлуллоҳ етук мударрис билан ошно бўлиб қолади, мударрис кейинроқ Фазлуллоҳни ўз тарбиясига олади, илмга зўр ҳавасманд ўспиринга ўқиш учун китоблар беради. Шунингдек, араб ва форс тилларини ўргатади. Ундаги шоирона истеъдодни пайқаган мударрис Фазлуллоҳга «Алмаий» (зеҳни ўткир одам) деб тахаллус қўйишни маслаҳат беради.

Алмаий зукко табиат, «қилни қирқ ёрган» илм, маърифат ва адлу инсоф жарчиси сифатида майдонга чиқди. «Тескари айланувчи фалакнинг жафолари»ни ўз бошидан кечириб, «яхши-ёмон», «ҳақ-ноҳақликнинг хилма-хил лаззатлари»ни обдон татиган бу адолатпараст шоир ва олим пул, мол, амал ва мунофиқлик билан келадиган иззат-обрўга учмади. Ўз истеъдоди, чуқур билим ва донишини «итобу зуғумпеша»ларга итоат эттириб, фароғатли умр ўтказишдан, ҳақ сўзни баралла айтиб, қашшоқликда кун кечиришни афзал кўрди.

«Юз туман макр ила қўлга келар давлатдин кўра, Адл лафзин айта-айта, қил гадолиғ яхшидур!» деган шоир бу қитъада илгари сурилган оқилона ва одилона фикрни бутун умри ва ижодий фаолиятининг етакчи мазмуни қилиб олди десак, муболаға бўлмас.

Худди шунинг учун ҳам шоир «инъом этилган» мансабларда узоқ туролмади, умри муттасил муҳтожлик ва қашшоқликда кечди. Ўзи айтганидек «Фазлим бошимга бало бўлди». Шоир замона улуғларининг «лутф-иноятига» асло кўз тикмади. Севган ижодий ишини изчиллик билан давом эттирди. Ўзбек, араб ва форс тилларида шеърлар ёзиб, унда чин инсоний фазилатларни мадҳ этди, даврдаги адолатсизлик, амалдорлик, руҳонийларнинг манфур қиёфаларини беомон фош қилди.

Алмаий ўзининг айрим ғазал, қатор фард ва қитъаларида инсон ҳаётининг мундарижаси, мақсади ва моҳияти тўғрисида чуқур фалсафий фикр юритар экан, қизғин ҳаётсеварлик ғояларни, умидвор кайфиятларни олға суради:

Умр агар хуш ўтса, умри Нуҳ ҳам камдур, вале —
Кўб узундур кўз юмуб-очгунча кулфатлиғ ҳаёт.

Бошқа бир ғазалида шоир баҳор тасвири воситасида, оддий одамларни ҳаёт лаззатларидан, табиатнинг ажойиб ва жозибадор лавҳаларидан завқиёб бўлишга, умрни хурсандчилик билан ўтказишга чақиради.

Ҳаётий гўзалликнинг шайдоси бўлган шоир, бу шайдоликни — енгилтак, сарсари, бир лаҳзалик ҳаю-ҳавас деб эмас, балки инсон ҳаёти мазмуни ва моҳиятининг энг зарурий ахлоқий эҳтиёжи бўлган реал одамий ишқ-муҳаббат билан, инсондаги бу энг аъло маънавий фазилат эса вафо, садоқат ва ҳалоллик билан кўркам ва асллдир деган олижаноб башарий фикрни ташвиқ этади, ёрсиз, ҳақиқий турмуш йўлдошсиз яшашни пуч ва маъносиз умр ўтказишдир дея талқин қилади.

Шу нарса диққатга сазоворки, Алмаийнинг «Авзонул жумуъ» («Вазнлар жамъи») деб аталган араб тилида кўп ишлатиладиган бир сўзни бир неча мазмунда келиши ўринларини, шунингдек, мазкур сўзларни шеърда қай хил услуб ва ҳолатларда истифода этилишини назмда ғоят усталик билан баён этган. Араб шеърида қофия санъатини ва айрим грамматик қоидаларни ўргатишда жуда қулай қўлланма бўлиб қолган бу манзума (80 байт) фақат Туркистондагина эмас, балки кўпгина араб мамлакатларида ҳам дарслик сифатида фойдаланилгани маълум.

Бироқ, ўз замонасининг бу забардаст шоири ва мутафаккир ҳуқуқшунос олими бир кун бўлсин рўшнолик кўрмай дунёдан кўз юмди. Сил касалига мубтало бўлиб қолган Алмаий 1895 йилда вафот этди. У машҳур Абубакр Муҳаммад Каффол Шошийнинг (Ҳазрати имом) қабри ёнига дафн этилган.

Қуйида эътиборингизга шоирнинг икки ғазалини ҳавола этиш билан гапимизни мухтасар қиламиз.

Муҳсин ЗОКИРОВ,
филология фанлари номзоди.

1. Бу мадраса «Ҳазрати Имом» маҳалласида, шоир яшаган ҳужра ҳозир диний назорат кутубхонасининг бир бўлимидир.

ҒАМЛАНМАСУН

Ғуссадин, ёраб, муборак хотира ғамланмасун,
Қадди шамшоди малолат боридин ҳамланмасун.

Оҳуйи дашти Хўтан зоғи снёҳи болу пар,
Шуридин сув ичмасун, яъни кўзи намланмасун.

Етмасун андуҳ илки доманининг ғардиға,
Бодаи ишрат шакардек комиға самланмасун.

Базм бешамъи руҳи оламда равшан бўлмағай,
Бегули рўйи жаҳонда боғ хуррамланмасун.

Нашъадин боши, қадаҳдин илки, гулдин домани,
Жилвадин қадди, табассумдин лаби рамланмасун.

Зоҳир ўлсун шомидин юз субҳ, субҳидин нашот,
Ғунчасидин гул, гули офатға мунзамланмасун.

Равшан ўлғай ахтариға камронлиғ шеваси,
Сояи сарви бошингдин Алмаий камланмасун.

ҲАЁТ

Эй хаёли жоним ичра танда жон янглиғ ҳаёт,
Келки, сансиз талх бўлди жонима тотлиғ ҳаёт.

Рангларимда қоним ўрниға равондур фикратнинг,
Пайкаримда оташи ишқнинг эрур иссиғ ҳаёт.

Ҳажрида тунларни ўткардим тирикдурман ҳануз,
Эй, ажабким, мунча ҳам бўлмиш манго қаттиғ ҳаёт.

Ашқлиғ туфроғим узра руҳдек урғил нафас,
Бўлмағай нуқсон дамингдин тобса бир болчиғ ҳаёт.

Айбжў душманларим комига қилғунча асир,
Манга, эй тақдир, мақсудим бўдурким йиғ ҳаёт.

Умр агар хуш ўтса умри Нуҳ ҳам камдур вале,
Кўб узундур кўз юмуб очқунча кулфатлиғ ҳаёт.

Алмаийға баски бахти дам-бадам қон ютдурур,
Маргдур ширин қотида заҳридин аччиғ ҳаёт.

ҲАЗРАТИ ИНСОНСАН

Ибрат олсинлар десанг, хулқи одобдан гапир,
Меҳнатда сен эришган, шону-шуҳратдан гапир,
Аҳли доно базмида, илму-ҳикматдан гапир,
Яхшилик эвазига топган ҳурматдан гапир.
Шунда эл дер одамий авлодидан нишонасан
Оламни яратувчи сен ҳазрати инсонсан.

Ота-онам ҳамиша, мендан ризо бўлсин десанг,
Бахти иқболим кулиб эл назар қилсин десанг, —
Ҳимматимдан она юрт, баҳраманд бўлсин десанг,
Илғорларнинг сафида мени ҳам кўрсин десанг,
Ҳар соҳада сафда бўл, яратувчи бўстонсан,
Доғ тушмасин шаънингга, сен ҳазрати инсонсан.

Қудратингдан безанди яшил чаман саҳролар,
Боғу-роғларга оқди, жилоланиб дарёлар,
Ердан учган инсонга сирин очди самолар
Ғазабингдан вайрона бўлмасин бу давронлар
Уруш зотин жиловлаб токи ерда сен борсан,
Сен бирла бор коинот бўл ҳазрати инсонсан.

Деҳқон касби ер суриб, ҳосил меҳнатдан топар,
Кенгашли иш бузилмас доимо топган зафар,
Ёмон ишга қўл урма, сени кутмасин хатар,
Турсунпўлат сабр қил, яхши от кейин чопар,
Ибрат олсанг устоздан келгусида доносан.
Оламни яратувчи сен ҳазрати инсонсан...

Турсунпўлат ПИРМАТОВ.

Рақкоса хиром айлаганда...

Қозимжон Ўлмасов сурат-лавҳаси.

** Назм чечаклари*

КЕЛ ДАВРАГА

Музлар эриб кетди боғлардан,
Булбул ғолиб келди зоғлардан.
Кўнгилни тозалаб нохуш доғлардан —
Сўзламоқ онидир, хушбахт чоғлардан!
Кел даврага, дўстим!

Келақол, тортинма, шавқ олиб келгин,
Мунгли юракларга завқ олиб келгин!
Қизғалдоқдай бўйлаб,
севгидан куйлаб —
Ҳижронли қалбларга ўт солиб келгин!
Кел даврага, дўстим!

Биз билан бирга бўл, яйралиб ўлтир!
Поййнгга кўз тиккан қаро ҳисларни —
Бир умр термултир,
мангу термултир!
кел даврага, дўстим!...

Сен келсанг, тоғ бўлиб юксалар кўксим!
Зил-замбил ўйлардан покланар кўксим!
Хушбахт онларимда кўзни қувнатиб —
Ёнимда кўрк тўкиб ўтиргин, дўстим!
Кел даврага...

ЭЙ, СЕН ГУЛНИНГ...

Эй, сен гулнинг хокинг бўлиб ўтсам эди,
Жисмингни жон аро бир дам тутсам эди.

Шому саҳар кўзим юммай, япроғингни —
Силаб, ғунчанг хандасини кутсам эди.

Ғунчағинам, кўзинг очсанг, қувончимдан
Сармаст бўлиб ашкларимни ютсам эди.

Қадди раъно ниҳолингдан сархушланиб,
Севинчимдаnки, жон таслим этсам эди.

Шубҳа йўқким, тупроқ эдим — тупроқ бўлсам —
Ҳоким узра дув-дув кўз ёш тўксанг эди.

Муҳаббатнинг пайғоми деб ёшларингни —
Висолингга кулиб ўпиб битсам эди...

ҚЎМСАШ

Толиқдим дунёнинг заҳматларидан,
Келгин, паривашим, бошимни сила.

Ғаюр синоатлар даҳшатларидан —
Чўғланган қалбимда тинсин зилзила.

Бул саркаш дунёдан тин олмоқ майлим;
Тун қалбим, тонг бўлиб ёришиб кетай.

Ширин болажондай, хаёлдай майин —
Сочларинг мушкига қоришиб кетай!

Ёнимда ўтиргин беташвиш, бегам,
Сокин юзларингга шафақ ёнсин-ай!

Умид учқунлари маъюс чақнаган —
Қорачўғларингга бир зум исинай...

[illegible]

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУДЛАР ТЎҒРИСИДА

БЕШИНЧИ БЎЛИМ. ЯКУНЛОВЧИ ҚОИДАЛАР.

(Охири. Боши 3- ва 4-бет)

77-модда. Суд ижрочиси

Суд қарорларини мажбурий ижро этиш учун судларда суд ижрочилари бўлади. Судда икки ва ундан кўпроқ суд ижрочиси бўлганда улардан бири катта ижрочи ҳисобланади.

Суд ижрочисининг шахсий хавфсизлигини таъминлаш мақсадида, суд қарори бўйича ижро ҳаракатлари ўтказиш вақтида, зарур ҳолларда, унга белгиланган тартибда қурол ёки тегишли суд раисининг қарорига биноан ички ишлар органи томонидан соқчилар ажратилади.

Суд қарорини ижро этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

78-модда. Суд аппарати

Суд аппарати унинг одил судловни амалга ошириш, суд амалиётини умумлаштириш, суд статистикасини таҳлил қилиш, шунингдек суднинг бошқа вазифаларини бажаришга доир ишларини таъминлайди. Шу мақсадда Олий судда, Олий хўжалик судида бошқармалар, бўлимлар ва бошқа бўлинмалар ташкил этилади.

Бошқармалар, бўлимлар раҳбарлари ва уларнинг ўринбосарлари, ёрдамчилар, судларнинг бош ва катта консультантлари, консультантлари Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси, Олий хўжалик суди Раиси, Адлия вазири белгилаган тартибда малака синовидан ўтадилар.

Мансаб даражасини белгилаш ва бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Низом билан белгиланади.

79-модда. Судларнинг тузилиши ва штатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, ҳарбий судлар, хўжалик судларининг тузилиши ва умумий сони тегишлича Олий суд Раиси, Олий хўжалик суди Раисининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят ва Тошкент шаҳар судининг, туман (шаҳар) судининг тузилиши ва умумий сони Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

Судларнинг штатлар жадвали тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси, Олий хўжалик суди Раиси ва Адлия вазири томонидан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раиси, Олий хўжалик суди Раиси, Адлия вазири, зарур ҳолларда судларнинг штатлар жадвалига уларнинг умумий сони ва меҳнатга ҳақ тўлаш фонди доирасида ўзгартиришлар киритади.

80-модда. Судларнинг молиявий ва моддий-техника таъминоти

Ҳар бир суд алоҳида бино ва автотранспорт билан таъминланади.

Судларнинг молиявий, моддий-техникавий ва ўзгача таъминоти, уларнинг биноларини қўриқлаш ва сақлаш республика бюджетидан ажратиладиган маблағ ҳисобидан амалга оширилади. Маблағнинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

Ажратилган маблағни тақсимлашни:

туман (шаҳар), вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди учун — Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги;

ҳарбий судлар учун — Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар хўжалик судлари учун — тегишлича Ўзбекистон Республикаси Олий суди ҳамда Олий хўжалик суди амалга оширади.

81-модда. Олий суд ва Олий хўжалик судининг матбуот органи

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий хўжалик суди ўз матбуот органига эга.

82-модда. Олий суд ва Олий хўжалик суди ҳузуридаги илмий-маслаҳат кенгаши

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди ҳузурида маслаҳат овозига эга бўлган, жамоатчилик асосида ишлайдиган илмий-маслаҳат кенгаши ташкил этилади. Унинг вазифасига суд амалиётида келиб чиқадиган қонунларни қўллашга доир масалалар бўйича илмий асосланган тавсиялар бериш киради.

83-модда. Судлар муҳри

Судлар Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасвири ва ўзининг номи ифодаланган муҳрига эга.

Ўзбекистан Республикаси Олий суди, Олий хўжалик суди, Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди, вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди, Қуролли Кучлар ҳарбий суди вилоят хўжалик судлари юридик шахс ҳисобланадилар.

84-модда. Суд ҳокимиятининг рамзлари

Суд биноси устида Ўзбекистан Республикаси Давлат байроғи, суд мажлиси залларида эса Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири ўрнатилади.

Судьялар судлов ишини махсус кийимда олиб борадилар. Бу кийимнинг тавсифи ва намунаси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланади.

Судьяларга Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан гувоҳнома берилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил, 2 сентябрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ «СУДЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Судлар тўғрисида»ги Қонуни эълон қилинган кундан амалга киритилсин.

Белгилаб қўйилсинки, 62-модданинг қоидалари Қонун амалга киритилганидан кейин сайланадиган ва тайинланадиган судьяларга нисбатан қўлланилади.

2. «Судлар тўғрисида»ги Қонун амалга киритилган вақтдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий суди халқ маслаҳатчиларининг ваколати тугатилади. Халқ маслаҳатчиларининг ваколат муддатлари улар суд ишларини кўриб турган вақтда тугайдиган бўлса, уларнинг ваколатлари шу ишнинг муҳокамаси тугагунга қадар сақланади.

«Судлар тўғрисида»ги Қонун амалга киритилгунга қадар сайланган бошқа судларнинг халқ маслаҳатчилари ўз ваколатларини улар сайланган муддат тугагунча сақлаб қоладилар.

3. Ўзбекистон Республикаси қонунлари «Судлар тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирилгунга қадар амалдаги қонун ҳужжатларининг мазкур Қонунга зид бўлмаган қисми қўлланилаверади.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси зиммасига судларни хизмат бинолари, автотранспорт, ташкилий техника, алоқа воситалари билан таъминлаш масалаларини ҳал этиш ва «Судлар тўғрисида»ги Қонунда кўзда тутилган моддий-техника таъминотига оид бошқа чораларни амалга ошириш вазифаси юклатилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, вилоят судларининг алоҳида режимдаги объектларда амал қилувчи доимий сессиялари тугатилсин.

6. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасида суд тузилиши тўғрисида»ги 1981 йил 27 ноябрдаги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1981 йил, № 33, 642-модда);

Ўзбекистон Республикасининг «Ҳакамлик суди ва хўжалик низоларини ҳал қилиш тартиби тўғрисида»ги 1991 йил 20 ноябрдаги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, № 2, 86-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон Республикаси судларининг конференцияларини чақириш ва ўтказиш тартиби тўғрисида»ги 1989 йил 30 ноябрдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1989 йил, № 31—33, 526-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон Республикаси судлари судьялари ва халқ маслаҳатчиларининг қасамёди тўғрисида»ги 1989 йил 21 декабрдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1989 йил, № 35—36, 605-модда).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси

Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил, 2 сентябрь.

• Суратли ахборот

МУҲИМ ҚАДАМ

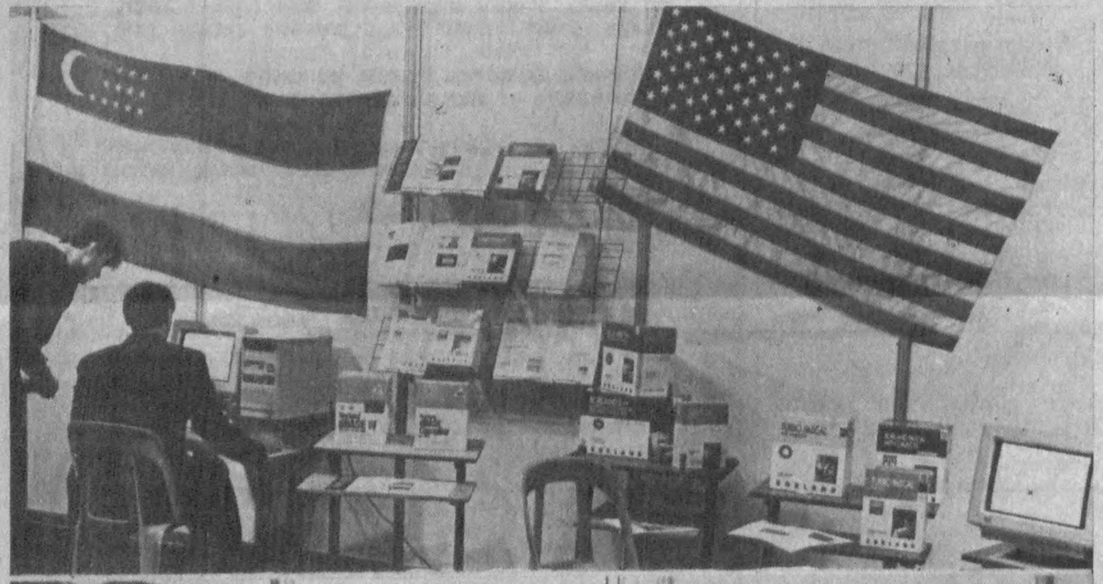

МАЪЛУМКИ, Ғарбда илм-фаннинг, хусусан аниқ фанлар ва илмий техниканинг ривожланишига Шарқ билимлари пойдевор бўлган. Ҳозирги турмуш тарзимизга чуқур кириб келаётган информатика соҳасининг вужудга келиши ҳам бундан мустасно эмас. Информатиканинг калити «алгоритм» тушунчаси биринчи марта Шарқда буюк даҳо Ал-Хоразмий томонидан яратилганлигини кўпчилик яхши билади. Умуман Шарқ алломалари — Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Ал-Беруний, Мирзо Улуғбек, Али Қушчиларнинг асарларидан кенг фойдаланиш ҳам Ғарбда илм-фаннинг ривожланишига ўз таъсирини ўтказганлигини ҳеч ким инкор этмайди.

Бугунги кунда Ғарб ўзининг техника маданияти билан Шарққа кириб келмоқда. Буни яқинда шаҳримизда бўлиб ўтган Халқаро компьютер кўргазмаси мисолида ҳам кўриш мумкин. Беш кун давом этган мазкур байрам анжумани Республика «Киночилар уйи»да бўлиб, у ҳампаҳарларимиз ва меҳмонларни Марказий Осиёдаги энг катта халқаро компьтерлар кўргазмасида етакчи компьютер фирмаларининг экспозицияларини кўришга таклиф этди. Унда компьютер техникасини ишлаб чиқариш, ишлаб чиқариш бошқармаси ва лойиҳалаштириш системалари; кичик ва ўрта бизнес учун бошқариш системалари ва ўргатувчи системалари бўйича ўнлаб фирмаларнинг маҳсулотлари намойиш этилди. Кўргазмага қўйилган жаҳон компьютерларининг энг юксак, сўнгги намуналари информатика соҳасидаги эришилган ютуқларини кўрсатди. Шунингдек мамлакатимизнинг қатор фирмалари ўқув марказлари ҳам ўзларининг ишлари билан иштирок этдилар. Айниқса, кўргазмага ташриф буюрганлар «Ви», «IBM», «ДЕС» каби фирма ва компанияларнинг «Банк тизимлари учун ахборот технологияси» шўъбасида, шунингдек фаол иштирок этган фирма ва ташкилотларнинг «Марказий Осиёда компьютер коммуникациясидаги муаммолар», «Кичик ва ўрта бизнес учун бошқариш тизимлари», «Марказий Осиёда компьютер техникасида ишлаб чиқаришдаги муаммолари» йўналишлари бўйича маърузаларни тингладилар.

Марказий Осиё давлатлари — Ўзбекистон, Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистон ва Тожикистон ижтимоий-иқтисодий ривожланишда шарқ анъаналарини сақлаган ҳолда илмий-техник тараққиётнинг ўзига хос йўлини танладилар. Шунга жавобан жаҳон компьютерлар технологияси айнан Марказий Осиёда ривожлантиришга эътиборини қаратдилар.

Халқаро кўргазмани Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги «Интерсервис» хўжалик ҳисобидаги республика ташқи алоқалар бирлашмаси, Ўзбекистон республикасининг фан ва техника давлат комитети ҳамда «ЦМИ» инновация фирмалари ташкил этди. Халқаро компьютерлар кўргазмасининг ўтказилиши мамлакатимиз ва умуман Марказий Осиёда фан ва ишлаб чиқариш тараққиётини юксалтиришда ташланган муҳим қадам бўлди.

Назира СОДИҚОВА.

СУРАТЛАРДА: Халқаро компьютер кўргазмасида.
Виктор Вагаев суратлари.

• Спорт • Спорт • Спорт

• Чарм тўп атрофида

МАРАДОНАНИНГ ҚАЙТИШИ

ЖАҲОН ахборот маҳкамалари тарқатган бу хабар миллионлаб футбол ишқибозларини жунбушга келтирди, десак муболаға бўлмайди. Жунбушга келмайдими, зеро номи ўн саккиз минг оламга тараннум бўлган машҳур футбол устаси Диего Армандо Марадонанинг яна Аргентина терма жамоаси сафида майдонга тушиши маълум бўлди, ахир!

Марадона 1994 йил АҚШда ўтажак биринчилигида қатнашиш имкониятини сал бўлмаса қўлдан бой берган Аргентина жамоасининг сўнгги илинжи. Маълумки, жаҳон биринчилигининг саралаш ўйинларида Марадонасиз қатнашган аргентиналиклар тўла мағлубият аламини тортишди. Буэнос-Айресда Колумбия терма жамоасига бой берилган ўйин Аргентинани саралаш гуруҳи ғолибларига бериладиган иккинчи йўлланмадан ҳам маҳрум қилди. Лекин, Марадона худо деган эканми, халқаро футбол федерацияси аргентиналикларга яна бир имконият яратди. Улар «яшил қитъа» — Австралия терма жамоаси билан куч синашадиган, ғолиб команда АҚШга йўлланма оладиган бўлди.

Колумбия ютқазган ўйиндан кейин Аргентина президенти Карлос Мэнем Марадонани мамлакат терма жамоасига қайтариш масаласини футбол федерацияси олдига кўндаланг қўйди. Давлат раҳбарининг футбол каби «майда-чуйда» билан шуғулланиши бизни ажаблантириши мумкин, албатта. Бироқ Аргентинада Карлос Мэнемдан ўтиб тушадиган футбол ишқибозининг ўзи йўқ. Устига-устак, мамлакат президентининг бу савобли иши унинг бўлажак парламент сайловлари олдидаги мавқеини бениҳоя кўтариши мумкинлигини баралла айтишмоқда. Ахир ҳазилакам гапми, Карлос Мэнем миллионлаб футбол ишқибозларининг севимли ўйинчисини яна терма жамоага қайтарди.

Сўнгги пайтларда Марадонани тез-тез Пеле билан таққослайдиган бўлишди. Марадонани Пелега қанчалик кўп ўхшатишгани сари буюк бразилиялик футболчининг шунча фиғони кўтариладиган бўлди.

1986 йили Мексикадаги жаҳон биринчилиги арафасида Пеле хоҳласа 46 ёшида ҳам Марадонадан яхши ўйин кўрсатиши мумкинлиги ҳақида бутун жаҳонга жар солган эди. У ҳатто бразилияликлар мураббийси Теле Сантесдан ўзини терма жамоа сафига олишни ҳам талаб қилган. Бу ҳақда Марадонанинг фикрини сўрашганида, Диего «агар шу гап рост бўлса, Пеле ақлдан озибди» деганди. Марадонанинг томдан тараша тушгандек бу гапи Пеленинг асабига теккан.

«Аввал Марадона менинг ёшимга кирсин, мен ўйнаганчалик ўйнаб, 1000 дан зиёд тўп киритсин, ундан кейин катта кетади» деганди ўшанда футбол «қироли».

1985 йили Мексикада ва 1990 йилда Италияда бўлиб ўтган жаҳон биринчиликлари Марадонани ҳам футбол «қироли» даражасига чиқарди, шуҳратига шуҳрат қўшди.

Фалакнинг гардишини қарангки, 1990 йил жаҳон кубоги беллашувларидан кейин Марадонага «кўз тегди». «Наполи» клубидаги ўйини юришмай қолди, уни маънавий бузуқликда, италиялик фоҳишалар билан алоқада бўлганликда айблай бошлашди, Италия газеталари худди келишиб олгандек Диегога қора бўёқ чаплайдиган, тирноқ остидан кир излайдиган одат чиқаришди.

Кейинчалик Марадонанинг наша чекиши ҳақидаги шов-шувлар, унинг футбол майдонидан четлаштирилиши...

Шарҳловчиларнинг фикрича, буларнинг бари баъзи сиёсий доираларнинг уюштирилган саъй-ҳаракатлари натижаси эмиш. Айтишларича, Италия мафияси ўз терма жамоасининг 1990 йил жаҳон биринчилигининг ярим финалида Аргентинадан мағлуб бўлганини «ҳазм» қила олмаган. У бош «айбдор» — Марадонадан ўч олишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Марадона — ҳақиқатдан буюк футболчи. Спорт шарҳловчилари унга афсус билан «сўнгги қирол» деган ном беришган. Зеро, Диего футбол майдонида ноёб қобилият, катта маҳорат, кўрсатган Пеле, Беккенбауэр, Круифф сингари буюк ўйинчилардан бири. Ҳозирги ёш футболчилар орасида бунақаси йўқ ва қачон бўлиши ҳам даргумон.

Диего Марадона туфайли Аргентина терма жамоаси 1986 йилда жаҳон чемпиони, 1990 йилда кумуш медаль соҳиби бўлди. «Наполи» клуби Италия тарихида биринчи ва сўнгги бор мамлакат биринчилигида ғолибликни қўлга киритди. Марадона келгунча «Наполи» ўртаҳол клуб эди. Марадонадан кейин яна эски алфозига қайтди.

Ҳозир Диего Армандо Марадона Аргентинанинг у қадар нуфузли бўлмаган «Олд Бойз» клубида ўйнамоқда. Марадона бу клуб билан бир йилга битим тузди. Мазкур битимга кўра, Диего ойига 25.000 доллар ҳақ олади. Бу жамоа жаҳон футбол тарихининг зарҳал саҳифаларидан жой олиши аниқ. Зеро, сўнгги футбол «қироли» Диего Армандо Марадона ўзининг сўнгги ўйинларини айнан ана шу клуб сафида ўйнамоқда.

Толиб НУРМУҲАМЕДОВ.

ЁШ ШАТРАНЖЧИЛАР БАҲСИ

ҲИНДИСТОННИНГ Каликут шаҳрида 20 ёшгача бўлган ўсмир йигит ва қизлар ўртасида шахмат бўйича жаҳон чемпионатининг дастлабки баҳслари ўтказилди. Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги вакиллари ушбу нуфузли турнирни муваффақият билан бошлашди. Чунончи, Озарбайжонлик Гулиев ва Кадимовалар — Саттор (Бангладеш) ва Параминскй (Харватия)ларни 1:0 ҳисобида енгдилар. Грузиялик шахматчи Хурцидзе эса ҳиндистонлик Кунте устидан ғалаба қозонди.

КУБОК ЭГАСИ — «ОЛМОС»

КУЗГИ-қишки мавсумда залларда футбол бўйича ўтказиладиган чарм тўп мусобақалари кенг тарқалмоқда. Жумладан, Санкт-Петербург шаҳрида илк бор 12 команда иштирокида футзал (янги спорт турининг номи шундай) бўйича халқаро мусобақа ўтказилди. Кўпчилик мухлислар фикрича, мусобақа жуда қизиқарли ва ҳаяжонларга бой бўлди. Ҳал қилувчи беллашувда Нерюнгрининг «Концентрат» жамоаси устидан 2:0 ҳисобида ғалаба қозонган «Олмос» (Мирний шаҳри) футболчилари «Лукойл» нефть компанияси таъсис этган Кубокнинг соҳиби бўлдилар.

КУЧЛИЛАР АНИҚЛАНДИ

ГЕРМАНИЯНИНГ Франкфурт шаҳрида курраи заминнинг энг кучли 8 теннис устаси иштирокида ўтаётган жаҳон норасмий чемпионати даражасидаги мусобақаларда навбатдаги беллашувлар бўлиб ўтди. Шуниси қувончлики, украиналик Андрей Медведев жаҳон таснифига кўра иккинчи ўринда бораётган машҳур америкалик спортчи Жим Курьени мағлубиятга учратди. Михаэл Штих (Германия) эса Шимолий америкалик Майкл Чангни доғда қолдирди.

Даврон НУЪМОНОВ.

• Спорт • Спорт

Муҳаррир ўринбосари Солиҳ ЁҚУБОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

3-ТРАМВАЙ-ТРОЛЛЕЙБУС ДЕПОСИ

трамвай, троллейбус ҳайдовчилари, кондукторлари ва ҳаракат таркибини созлаш бўйича чилангарларни

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ТРАМВАЙ ҲАЙДОВЧИЛАРИГА — 72.000 сўм;
ТРОЛЛЕЙБУС ҲАЙДОВЧИЛАРИГА — 87.000 сўм;
КОНДУКТОРЛАРГА — 38.000 сўм.
ҲАРАКАТ ТАРКИБИНИ СОЗЛАШ БЎЙИЧА ЧИЛАНГАРЛАРГА — 66.000 сўм ўртача ойлик маош берилади.

Шунингдек, танлов асосида ЕТАКЧИ ЮРИС-КОНСУЛЬТ (маоши 44.955 сўм) **ва бухгалтер** (маоши 41.040 сўм) **ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛИНАДИ. Уларга ҳар [illegible]да 75 фоиз мукофот берилади.**

Трамвай ва троллейбус ҳайдовчилик касбини эгаллашни хоҳловчилар ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда

КУРСЛАРГА ТАКЛИФ ҚИЛИНАДИ

трамвай ҳайдовчилари тайёрлаш курсларига 20 ёшга тўлганлар,

троллейбус ҳайдовчилари курсларига 21 ёшга тўлганлар қабул қилинади.

ТРАМВАЙ ҲАЙДОВЧИЛАРИНИНГ ЎҚИШ МУДДАТИ — 5 ой;
ТРОЛЛЕЙБУС ҲАЙДОВЧИЛАРИНИНГ ЎҚИШ МУДДАТИ — 6 ой.

ЎҚИШ 23-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Ўқувчиларга ойига 17.040 сўм миқдорида стипендия ва электротранспортларда бепул юриш учун гувоҳнома берилади.

ТРАМВАЙ ВА ТРОЛЛЕЙБУС ҲАЙДОВЧИЛАРИ, ШУНИНГДЕК КОНДУКТОРЛАР ДАМ ОЛИШ УЙЛАРИГА ВА СОҒЛОМЛАШТИРИШ ОРОМГОҲИГА ЙЎЛЛАНМАЛАР ВА ШИРКАТ УЙЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

ҲАЙДОВЧИЛАРНИНГ ФАРЗАНДЛАРИ МАКТАБ ЁШИГАЧА БЎЛГАН МУАССАСАЛАРДА, ЁЗГИ ПАЙТЛАРДА ЭСА «ОРЛЕНОК» ЛАГЕРИДА ДАМ ОЛАДИЛАР.

ДЕПО ҲУДУДИДА СУЗИШ ҲАВЗАСИ, ДАМ ОЛИШ ХОНАСИ, САУНА, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ КОМПЛЕКСЛАРИ МАВЖУД.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 3-трамвай-троллейбус депоси (Собиқ «Красновосточное») Темур Малик кўчаси, 3-уй. Телефон: 63-28-97.

23-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ: Темур Малик кўчаси, 3-уй. Телефон — 63-38-93.

Аҳолининг кўпсонли илтимосларига биноан

АБДУРАФИҚ ҒАФУРОВНИНГ СОҒЛОМЛАШТИРИШ СЕАНСЛАРИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ БИНОСИДА

1993 йил 30 ноябргача УЗАЙТИРИЛАДИ

Сеанслар соат 11.00 да бошланади.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-29-04, 44-35-91, 77-65-52.

ЦИРК

ТОШКЕНБОЙ ЭГАМБЕРДИЕВ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — КАТТА ЦИРК ТОМОШАЛАРИ (27/XI да соат 15.00 да, 28/XI да соат 12 ва 15.00).

«ТОШИССИҚЛИКОММУНЭНЕРГО» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

ЯНГИ ЖОЙГА КУЧИБ УТДИ

Янги манзили: 700185, Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги кўчаси, 28-уй. Телефонлар: 76-82-69, АВС — 50-52-32.

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Ҳажми — босма табоқ.
Офсет. Қоғоз бичими А — 2
Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 12.30. Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Буюртма Г—640. 17299 нусхада.